

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Infotehnoloogia teaduskond

Piret Pärna 220651IAAM

Äri- ja süsteemianalüüs nõusolekuteenuse haldusliidese võimekuse parendamiseks

Magistritöö

Juhendaja: Priit Rospel
Tehnikateaduste
magister

Tallinn 2023

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

Autor: Piret Pärna

03.01.2024

Annotatsioon

Käesoleva magistritöö eesmärk on parendada nõusolekuteenuse haldusliidest, mille tulemusel nõusoleku andmine muuta paindlikumaks. Eesmärgi saavutamiseks teostab töö autor äri- ja süsteemianalüüsi lähtudes valdkonna strateegilistest eesmärkidest ja organisatsiooni võimekusest. Antud töös kaardistades olemasolev olukord ning sellest tulenevalt pakutakse välja võimalik lahendus.

Nõusolekuteenus on mugavusteenus, mis on kasutusel alates 2021 aasta detsembrist. Nõusolekuteenusega on liidestunud kolm andmekogu ja 21 ettevõtet. Nõusolekuteenus, kus isiku nõusoleku alusel toimub andmevahetus avaliku ja erasektori vahel, saavad ettevõtted pakkuda uusi teenuseid. Uute teenuste turule toomine elavdab majandust ning nõusolekuteenuse abil võimaldab inimestel tarbida pakutavaid teenuseid mugavamalt.

Antud töös käsitletavat probleemi on muuta nõusoleku andmine mitmekülgsemaks ning võimaldada turvalist andmevahetust mitme andmekogu vahel.

Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab teksti 60. leheküljel, seitse peatükki, 20 joonist, 19 tabelit.

Abstract

Business and system analysis to improve the capabilities of the consent service management interface.

The aim of this Master's thesis is to improve the administrative interface of the Consent Management Service, as a result of which the granting of consent is made more flexible. In order to achieve the goal, the author of the work carries out business and system analysis based on the strategic objectives of the field and the capacity of the organisation. In this work, mapping the existing situation and consequently proposing a possible solution.

Consent Service Management is a convenience service that will be in use from December 2021. Three databases and 21 companies have interfaced with the consent service. The Consent Management Service, where data exchange between the public and private sectors takes place with the consent of the person, allows companies to offer new services. The introduction of new services into the market will boost the economy, and the Consent Management service will enable people to consume the services offered more comfortably.

The problem addressed in this work is to make the granting of consent more versatile and allow secure data exchange between several databases.

The thesis is in [language] and contains 60 pages of text, 7 chapters, 20 figures, 19 tables.

Lühendite ja mõistete sõnastik

Nõusolekuteenus	e-teenus, mis võimaldab inimesel anda riigile loa jagada tema isikuandmeid kindla teenusepakkujaga (ettevõttega).
Sündmusteenus	otsene avalik teenus, mida mitu asutust osutab ühiselt, et isik saaks täita kõik kohustused ja kasutada kõiki õigusi, mis talle tekivad ühe sündmuse või olukorra tõttu. Sündmusteenus koondab mitu sama sündmusega seotud teenust kasutajale üheks teenuseks
Proaktiivne teenus	otsene avalik teenus, mida asutus osutab oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmete alusel
Eesti 2035	Riigi pikaajaline arengustrateegia
Digiühiskonna arengukava 2030	eesmärgiks on omada pikaajalist strateegiat väge täis Eesti digiühiskonna edu tagamiseks, kus kõik inimesed saavad parima digikogemuse. Arengukava on jaotatud kolmeks valdkonnaks: digiriik, ühenduvus ning küberturvalisus.
Kratikava	tehisintellekti strateegia
Kratt	tehisintellekti süsteem. Kratt põhineb tarkvaralisel algoritmil, mis on autonoomne ja õppimisvõimeline ning täidab traditsiooniliselt inimese poolt tehtavaid toiminguid
RIA	Riigi Infosüsteemi Amet
X-tee	tehniline ja organisatsiooniline keskkond, mis võimaldab turvalist ja tõestusväärtust tagavat internetipõhist andmevahetust riigiasutuste vahel ja erasektoriga.
MVP	Minimum viable product
AKI	Andmekaitse Inspeksioon
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Teenusedeklaratsioon	ühe Andmekogu poolt pakutava kaitstud teenuse ja edastavate andmete kirjeldus. Registreeritakse Andmekogu poolt nõusolekuteenus.
Eesmärgideklaratsioon	andmete kasutamise eesmärgi kirjeldus.
Kaitstud teenus	abstraktne andmekogu teenus, mis annab juurdepääsu andmesubjekti andmetele ning mille kasutamiseks on vajalik andmesubjekti nõusolek.
Andmekogu	infosüsteem, mis hoiab andmesubjekti isikuandmeid
Andmesubjekt	isik, kellega on seotud andmekogus hoitavad isikuandmed

Klientrakendus	infosüsteem, mis vajab andmesubjektile teenuse osutamiseks andmesubjekti andmeid andmekogust.
Omnibuss	on kindla ajakavaga toimuv igakuine esinduslik elanikkonnaküsitlus. Omnibuss-uuringu iseärasus on see, et üks küsitlus kätkeb endas omavahel mitte seotud küsimustikke erinevatelt tellijatelt, mistõttu küsitluskulud jagunevad kõigi osalejate vahel. Iga tellija saab ainult oma küsimustiku tulemused. Omnibussi küsitlustulemused peegeldavad kogu 15+ aastase Eesti elanikkonna arvamusi ja käitumist, valimi suurus on 1000.
KPI	key performance indicator - tulemuslikkuse võtmenäitaja, võtmemõõdik.
UML	unified modeling language,
AS-IS	Hetkeolukorra kirjeldusele viitav väljend
TO-BE	Soovitav tulemile viitav väljend
BPMN	Äriprotsesside kirjeldamiseks ja modelleerimiseks mõeldud notatsioon (Business Process Management Notification)

Sisukord

1.	Ülesande püstitus.....	13
1.1	Valdkonna taust ja teema aktuaalsus.....	13
1.2	Probleemi püstitus	14
1.3	Magistritöö eesmärk ja skoop.....	15
1.4	Metoodika.....	17
1.5	Autori roll	17
2.	Ärivaldkonna taust ja olemasoleva olukorra kirjeldus	18
2.1	Organisatsiooni lühikirjeldus.....	18
2.2	Andmete ökosüsteem.....	19
2.3	Persoona analüüs	21
2.4	Nõusolekuteenuse turu-uuring.....	22
2.5	Intervjuu teenusepakkujaga	23
2.6	GDPR ja nõusolekuteenus	25
2.7	Nõusolekuteenuse sarnased lahendused	26
3.	Äriarhitektuuri tulem	28
3.1	SWOT analüüs.....	28
3.2	Motivatsiooni- ja strateegiamudel	29
3.3	Väärtusvoog ja võimekused.....	32
3.4	Tulemusmõõdikud	32
4.	Nõusolekuteenuse ülevaade AS-IS.....	34
4.1.1	Nõusolekuteenuse arhitektuur	36
4.1.2	Nõusolekuteenuse mikroteenused	37
4.1.3	Nõusolekuviite päring	38
4.1.4	Kehtiva nõusolekuviite päring.....	39
4.1.5	Nõusolekuteenusest kehtiva nõusoleku päring.....	40
4.1.6	Nõusolekuteenuse haldusliides.....	41
4.1.7	Haldusliidese rollide haldus	41
4.1.8	Infosüsteemi sisestamine	43
4.1.9	Teenusdeklaratsiooni sisestamine	44
4.1.10	Eesmärgideklaratsiooni sisestamine.....	47
5.	Ärianalüüsi tulemused	52

5.1 Huvitatud osapoolte kaarditus	52
5.2 Ärinõuded	53
5.3 Kavandatavad ärireeglid ja äriinfo mudel	54
6. Süsteemianalüüsi tulemused.....	57
6.1 Funktsionaalsed nõuded	57
6.2 Kasutusmallide mudel	58
6.3 Nõusoleku andmise protsessijoonis TO-BE.....	64
6.4 Arhitektuur ja mikroteenused	66
6.5 Disainivaated	66
7. Kokkuvõte, järeldused ja ettepanekud.....	70
Kasutatud kirjandus	71
1. Lisa 1– Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	73
2. Lisa 2 – Teenusepakkuja meeskonna intervjuu küsimustik	74

Jooniste loetelu

Joonis 1. Andmete ökosüsteem (autori koostatud).....	20
Joonis 2. Nõusolekuteenuse motivatsiooni- ja strateegiamudel (autori koostatud).....	31
Joonis 3. Nõusoleku malli loomise väärtusvoog ja seda tagavad võimekused (autori koostatud).	32
Joonis 4. Isiku nõusoleku andmise voog (autori koostatud).....	35
Joonis 5. Nõusolekuteenuse arhitektuur [22].	37
Joonis 6. Nõusolekuteenuse arhitektuur [20].	38
Joonis 7. Nõusolekuviiete päringu näide.[20]	39
Joonis 8. Kehtiva nõusolekuviiete päringu näide. [20]	40
Joonis 9. Kehtiva nõusoleku päringu näide. [20]	40
Joonis 10. Haldusliides, andmete sisestamise järjestus [20]	41
Joonis 11. Infosüsteemiga seotud info sisestamine.[20]	43
Joonis 12. Teenusdeklaratsiooni jaoks sisestatav info.[20].....	44
Joonis 13. Eesmärgideklaratsiooni [20].....	48
Joonis 14. Nõusolekuteenuse halduse parendamise huvigrupid (autori koostatud).	53
Joonis 14. Äriinfo mudel (autori koostatud).....	56
Joonis 16. Kasutusmallide diagramm (autori koostatud).	59
Joonis 17. Nõusoleku andmine TO-BE protsess (autori koostatud).....	65
Joonis 18. Nõusoleku esitlemine lõppkasutaja vaatest.....	67
Joonis 19. Teenusdeklaratsiooni esitlemine.	68
Joonis 20. Eesmärgideklaratsiooni esitamine.....	69

Tabelite loetelu

Tabel 1. Persoonat tutvustav ankeet (MKM).	21
Tabel 2. SWOT analüüs (autori koostatud).	28
Tabel 3. Teenuse eesmärgid ja KPI (autori koostatud).	33
Tabel 4. Päring (Json) selgitav tabel. [20]	39
Tabel 5. Päring (Json) selgitav tabel.[20]	40
Tabel 6. Selgitav tabel päringu kohta. [20]	41
Tabel 7. Rollide haldus [20]	42
Tabel 8. Infosüsteemi andmed ja nende kirjeldus.[20].....	44
Tabel 9. Teenusdeklaratsiooni andmed ja nende kirjeldus.[20]	45
Tabel 10. Eesmärgideklaratsiooni andmed ja nende kirjeldus.[20].....	48
Tabel 11. Huvitatud osapooled (autori koostatud).	52
Tabel 12 Haldusliidese täienduse jaoks vajalikud ärinõuded (autori koostatud).	53
Tabel 13. Ärireeglid (Autori koostatud).....	55
Tabel 14. Funktsionaalsed nõuded (autori koostatud).....	57
Tabel 15. Kasutusmallid ja seos ärinõuetega (autori koostatud).	58
Tabel 16. UC2 Infosüsteemi sisestamine (autori koostatud).....	60
Tabel 17. UC3 Teenusdeklaratsiooni sisestamine (autori koostatud).	61
Tabel 18. UC4 Eesmärgideklaratsiooni sisestamine (autori koostatud).....	62
Tabel 19. UC7 Andmete liikumine andmekogude omanike ja teenuse pakkuja vahel (autori koostatud).....	63

Sissejuhatus

Nõusolekuteenus on Riigi Infosüsteemi Ameti arendatav e-mugavusteenus, mis võimaldab inimesel anda riigile loa jagada tema isikuandmeid kindla teenusepakkujaga. Nõusolekuteenuse arendamine algas juulis 2020. Esimene andmekogu liitus teenusega 2021. aasta lõpus pilootprojekti käigus. 2023. aastal kasutab nõusolekuteenust üle 20 ettevõtte. [1]

Nõusolekuteenusel on kaks omavahel seotud eesmärki. Luua inimesele võimalus enda kohta käivate andmete, mis asuvad riiklikes andmekogudes, nõusoleku alusel andmekasutajatele väljastamiseks isikliku kontrolli, milliseid andmeid, mis eesmärgil, kui kaua ning kelle poolt kasutatakse. Luua ettevõtetele võimalus kasutada inimese nõusolekul nende andmeid uute teenuste arendamiseks ja pakkumiseks.[2]

Magistritöö eesmärgiks on valdkonnast ja organisatsiooni võimekusest lähtuvalt parendada nõusolekuteenuse haldusliidest, mille tulemusel muuta nõusolekuandmine paindlikumaks.

Magistritöö koosneb seitsmest peatükist:

- 1) Esimene peatükk annab ülevaate magistritöö teema valdkonna taustast ning teema aktuaalsusest. Kirjeldatakse töös käsitletav probleem. Lisaks on välja toodud töö skoop, meetoodika ning seos autori rolliga töö teostamisel.
- 2) Teises peatükis antakse ülevaade organisatsioonist, selgitatakse nõusolekuteenuse paiknevust andmete ökosüsteemis. Tuuakse välja nõusolekuga seotud GDPR tingimused. Võimalik tutvuda nõusolekuteenusel teostatud turu-uuringuga ning huvitatud osapoollega intervjuuga. Uuritakse võimalikke sarnaseid lahendusi maailmas.
- 3) Kolmas peatükk keskendub äriarhitektuuri tulemile. Kaardistatakse motivatsiooni- ja strateegiamudel. Tuuakse välja väärtusvoog ja võimekused ning võimalikud tulemusmõõdikud.

- 4) Neljas peatükk annab ülevaate nõusolekuteenuse praegune olukord. Tuuakse välja nõusoleku andmise protsess, olemasoleva arhitektuuri ülevaade. Kirjeldatakse nõusolekuteenuse haldusliidest.
- 5) Viies peatükk on ärianalüüsi tulem. Lähtudes eelpool toodu juures on kaardistatud huvitatud osapooled, kaardistatud ärinõuded, sh kavandatavad ärinõuded ja äriinfo mudel.
- 6) Kuues peatükk on süsteemianalüüs, kus on välja toodud funktsionaalsed nõuded kasutusmallide mudel ja nõusolekuteenusega seotud disainivaated nõusolekust ja haldusliidest.
- 7) Seitsmes peatükk on kokkuvõtte ja töö tulem järeldused.

1. Ülesande püstitus

Esimene peatükk kirjeldab magistritöö teemat käsitleva valdkonna ületüldist tausta ning teema aktuaalsust. Püstitatakse magistritöö skoop ja eeldatav tuleb. Töö autor toob välja ja selgitab probleemi olemasolu ning kuidas on ta seotus antud teemaga.

1.1 Valdkonna taust ja teema aktuaalsus

Andmete maht ja selle teadvustamine on aastate jooksul hüppeliselt kasvanud. Andmete kasutamine, mis esitatakse erinevates vormingutes – teksti, graafikute, tabelite, heli- ja videofailide kujul, on oluline paljudes valdkondades, kuna need võimaldavad informeeritud otsuste tegemist, analüüsi ja teadmiste loomist. Andmed on leitavad nii erasektori kui avaliku sektori andmekogudest. Riigi omandis andmekogudes paiknevad andmed pakuvad erasektorile suurt huvi, kuna neid võib pidada usaldusväärseteks. Täna on riik tublisti liikunud selles suunas, et tasuta ja avalikud andmed on juba leitavad Eesti avalike andmete teabeväras. Lisaks eeltoodule omab riik ka isikuandmeid, mille vastu on erasektoril suur huvi. Eelkõige nähakse siin võimalust luua inimestele uusi teenuseid. Avaliku sektori omandis olevad isikuandmed on kogutud riigipoolseks kasutamiseks vastavalt seadusest tulenevalt, aga erasektoril ei ole sellist võimalust, va juhul kui isik annab sellekohase nõusoleku. Riigi huvi on toetada andmepõhist innovatsiooni ja ettevõtlust, säilitada ja arendada e-riigi kuvandit, parandada andmete kvaliteeti uute andmekasutajate tagasiside põhjal, kasutatavust jne. [2]

Avaliku sektori andmekogudest isikuandmete kättesaadavus ei ole enesestmõistetav, lihtne protsess. See tekitanud diskussiooni, vajaduse üle välja mõelda võimalusi andmete rohkeks kasutamiseks ilma, et sellega riivaks kellegi isiku õigusi. Sellest tulenevalt on riigi poolt välja arendanud e-teenus, mis võimaldab inimesel anda riigile loa jagada tema isikuandmeid kindla teenusepakujaga.[2]

Tutvudes Eesti pikaajalise arengustrateegiaga „Eesti 2035“ peab riik oluliseks, et siin elada ja töötada on parim paik ka kümne aasta pärast. Antud strateegiaga antakse ühtne suund erinevatele valdkondade poliitikakujundamiseks. Strateegia koosneb viiest erinevast teemast, kuid lähtuvalt antud töö teemast, keskendub töö autor eelkõige sellele, mis käsitleb avalike teenuste tarbimist. Riik peab oluliseks, et e-teenuste baastaristu ning

e-teenuste kasutamist võimaldavad vahendid on hästi arenenud ning mitmes valdkonnas on e-teenused jõudsalt edenenud (nt maksude kogumine ja administreerimine), kuid teenuste kvaliteet on ebahühtlane ja digiriigi loodud lahenduste kestlikkus vajab tugevdamist. E-teenuste taristu säilimise ja elektrooniliste vahendite turvalisuse ning arendamise tagamiseks tuleb järjepidevalt panustada nii baastaristu arendamisse kui ka tehnoloogiliste võimaluste korral luua uusi alternatiive senistele lahendustele. Samal ajal avab pidev tehnoloogia areng (sh tehisintellekti kasutamine) riigile uusi võimalusi osutada seniseid teenuseid tõhusamalt ja teha otsuseid nutikamalt. Eesti riik on edasipürgiv ja demokraatlik digiriik, kus avalike teenuste rahulolu on kõrge. [3]

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi eestvedamisel, Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud, valmis peaaegu järgmiseks kümnendiks „Digiühiskonna arengukava 2030“. Et saavutada nimetatud arengukava märgitud kolm peamist alameesmärki: digiriik, ühenduvus ja küberturvalisus.

Digiriigi all mõeldakse eelkõige avalikus sektoris digitaalse tehnoloogia kasutamist avalike teenuste osutamiseks. Et saavutada aastaks 2030 parim digiriigi kogemus, mis on 90% on eesmärk minna üle sündmuspõhisele ja proaktiivsetele teenustele. Pakkuda rohkem võimalusi läbi krattikava kasutada avalikke teenuseid krattide ehk tehisintellekti lahenduste abil. Oluline rõhk antud töö raames on lähtuda ja pakkuda erinevate avalike teenuste arendustes inimkeskset digiriiki. Inimkeskne digiriik on riik, milles digilahenduste kasutamine ei ole eesmärk omaette, vaid vahend inimeste heaolu suurendamiseks. Eesmärk on viia Eesti esimeseks riigiks maailmas, kus inimesel on kontroll oma andmete üle ning saab neid päriselt jagada. Selleks, et kinnistuks ja kasvaks inimeste usaldus digiriigi vastu, peavad digilahendused olema usaldusväärsed. Usaldusväärsed digilahendused on töökindlad, eetilised ja õiguspärased, sealhulgas on tagatud kõikide inimeste põhiõigused ja -vabadused. [4]

1.2 Probleemi püstitus

2021 aasta lõpus valmis nõusolekuteenus MVP. Nõusolekuteenus on e-teenus, mis võimaldab inimesel anda riigile loa jagada tema isikuandmeid kindla teenusepakkujaga.[5] Nõusolekuteenus on mõeldud eelkõige erasektorile, kellel puudub võimalus isiku nõusolekuta pärida riiklikest andmekogudest isikuandmeid.

Nõusolekuteenus kasutab andmete vahetuseks avaliku ja erasektori vahel turvalist andmevahetuskihti X-tee[6]. Nõusolekuteenuse tarvis on isikuandmete vahetuseks loodud X-tee teenused, mis võimaldavad digitaalsetest andmekogudest andmeid pärida, järgides sealhulgas andmete minimaalsuse printsiipi.

Hetkel on nõusolekuteenuses võimalik nõusoleku alusel isikuandmeid vahetada ühe konkreetse teenusega korraga. See tähendab, et ettevõtte saab pärida isiku nõusoleku alusel tema isikuandmeid ainult ühest nn andmekogust korraga konkreetsele teenusele. Praegusel juhul on mugav nõusolekuteenust kasutada olukorras, kui ettevõtte ärimudel näeb ette, et pakutav teenus hõlmab ühest x-tee teenusest saadavaid andmeid. Juhul, kui ettevõtte ärimudel, pakutav teenus, näeb ette, et isikuandmeid tuleb pärida mitmest erinevast x-tee teenusest, mis asetsevad erinevate ministeeriumi juures, korraga, siis selle jaoks on vaja koostada vastavasisuline teenus ja iga teenuse jaoks eraldi nõusolek. Keerukus on siinkohal see, et praeguse lahenduse juures liiguvad isikuandmed ettevõttele erinevatel aegadel ja võib olla isik leiab, et kõikide andmete edastuseks nõusolekut ei anna, mis omakorda tekitab olukorra, kus ettevõttel puudub võimalus isikule pakkuda terviklikku teenust. Praeguse lahenduse juures annab isik ühe teenuse saamiseks nt 1-x arv nõusolekuid, mis on isiku jaoks segadust tekitav ja ebamõistlik.

Tänaseks on selgunud vajadus, et andmete vahetus ükskõik mitmest teenusest toimuks korraga, seda nii avaliku sektoril omavahel (nt Sündmusteenused), kui ka avaliku sektori ja erasektori vahel. Mugavam ja selgem on ka isikul, kui tema käest küsitakse ühe teenuse tarbimise osas üks nõusolek mitme nõusoleku asemel.

1.3 Magistritöö eesmärk ja skoop

Magistritöö keskendub nõusolekuteenuse haldusliidesele, mida on vaja täiendada, et andmevahetus üle x-tee oleks sujuv ja lihtne ning kasutajasõbralik isikule, andmekogude omanikele. Magistritöös koostatud äri- ja süsteemianalüüsi tulemuse on sisendiks edaspidisteks arendustööde tellimiseks.

Magistritöö eesmärk on parendada nõusolekuteenuse haldusliidest. Eesmärgi tulemuse saavutamiseks kaardistatakse olemasolev olukord ning äri- ja süsteemianalüüsi tulemuste põhjal realiseeritakse kliendi vajadusi tehniline lahendus koos prototüübiga. See

võimaldab nõusolekuteenuse laialdasemat kasutamist erasektoris ning isikutel paindlikumat ja mugavamat nõusolekute andmist.

Magistritöö oodatavad lõpptulem on:

- Töötada välja olemasoleva lahenduse põhjal täiendav lahendus laialdasema andmevahetuseks.
- Töötada välja funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded nõusolekuteenuse haldusliidese parendamiseks lähtudes ärivajadustest ja huvitatud osapoolte intervjuust.

Magistritöö skoopi kuuluvad järgmised tegevused:

- strateegia kirjeldamine, eesmärkmudeli koostamine, väärtusvoo ja seotud võimekuste kirjeldamine;
- olemasoleva lahenduse ülevaade;
- ärinõuete kogumine, analüüsimine;
- mõõdikute KPI koostamine.
- huvitatud osapoolte kaardistamine;
- peamise äriprotsessi kirjeldamine;
- UML-diagrammide (äriinfo mudel, kasutusmallide diagramm) koostamine;
- funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsete nõuete tuvastamine;
- nõusoleku prototüübi (ekraanivaate) loomine lõppkasutaja vaatest.

Magistritöö skoopi ei kuulu:

- arenduse mahuhinnangute andmine ja planeerimine;
- finants- ja tasuvusanalüüs;

- küberturvalisuse ja turvanõuete alane detailne analüüs;
- lahendust hõlmav õigusruumi detailne analüüs.

1.4 Metoodika

Antud magistritöö raames viiakse läbi ärianalüüs ja süsteemianalüüs. Analüüsi aluseks on MVP toode. Ärianalüüsi tegemisel kaardistatakse huvitatud osapooled, väärtusvoog ja seotud võimekused. Nõuete saamiseks viiakse läbi poolstruktureeritud intervjuud, analüüsitakse erinevaid juhiseid, dokumentatsioone ning avalikest allikatest leitavaid dokumente. Nõuete visualiseerimiseks kasutatakse ühtset modelleerimiskeelt UML.

Magistritöös alustatakse olemasoleva protsessi (AS-IS) kirjeldamisega ning töö lõpus jõutakse kavandini (TO-BE).

SWOT analüüsiga saadakse ülevaade organisatsiooni hetke olukorrast, mis saadakse klientide tagasisidest kui ka nõusolekuteenuse praegusest võimalustest. SWOT on hea sisend edaspidiseks toote riskianalüüsiks.

Protsesside kirjeldamiseks kasutatakse modelleerimise notatsiooni BPMN.

Magistritöös esitatavad diagrammid joonistatakse kasutatakse draw.io.

1.5 Autori roll

Magistritöö autor on antud teemaga seotud otseselt, kuna töötab Riigi Infosüsteemi Ametis nõusolekuteenuse ja andmejälgija tootejuhina, tagades teeuste ajakohasuse ja digiriigile kohased innovaatilisi lahendusi.

2. Ärivaldkonna taust ja olemasoleva olukorra kirjeldus

Antud peatükis antakse ülevaade organisatsioonist, selgitatakse, et kuidas suhestub andmete ökosüsteem magistritöö teemaga. Üldine ülevaade Isikuandmete kaitse üldmäärusest ning asjaolust, et millest lähtuda nõusoleku andmisel. Tuuakse välja kas on olemas juba kuskil samalaadset lahendust ning tutvustatakse nõusolekuteenust.

2.1 Organisatsiooni lühikirjeldus

Magistritöö teema puudutab Riigi Infosüsteemi Ametit (RIA), kuivõrd teenust, mille osas teostatakse ärianalüüsi ja süsteemianalüüsi haldab eelpool nimetatud asutus. RIA on Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus. RIA on riiklik kompetentsikeskus, kujundades ja kindlustades Eesti digiühiskonna alustalasisid: arendatakse ja hallatakse digiriigi keskseid tehnoloogilisi platvorme ning tagatakse riigi küberturvalisust. RIA kui riigi keskse IT-asutuse ja Eesti e-riigi lipulaeva strateegia eesmärk on tagada Eesti „Digiühiskonna arengukava 2030“ visiooni ja arengusuundade edukas elluviimine digiriigi ja küberturvalisuse valdkondades meie ülesannete piires. Digiühiskonna järgmise kümnendi visiooni elluviimise kõige olulisemateks edukuse mõõdikuteks on avalike digiteenustega rahulolu eraisikute ja ettevõtjate hulgas ning küberruumi turvalisuse ja usaldusväärsuse tase. RIA ülesanne on kindlustada digiühiskonna visiooni elluviimine, lähtudes eelkõige digiühiskonna arengukavas kokku lepitud digiriigi ja küberturvalisuse valdkonna kolmest arengusuunast:

- võimaldada Eesti digiriigi uued arenguhüpped;
- kindlustada toimiv, kestlik digiriigi alusbaas;
- tagada turvaline ja usaldusväärne küberruum.

Visiooni elluviimiseks oleme seadnud endale kolm strateegilist fookust:

- väärtuse pakkumine kliendile
- tark ja tõhus töökorraldus

- inimeste ja organisatsiooni areng

ja nendest lähtuvalt viis strateegilist eesmärki koos oluliste tegevussuundadega, millest juhindume asutuse igapäevases juhtimises ja tegevustes.[7]

2.2 Andmete ökosüsteem

Andmete avalikuks tegemine ja taaskasutamine muudab avaliku sektori läbipaistvaks. Taaskasutatavate andmete abil on võimalik arendada uusi teenuseid, sh andmepõhine otsuste tegemine võimaldab hoida kokku raha ja aega. Andmete valdkonda veab Majandus- ja Kommunikatsiooni ministeerium, kuid selleks, et saavutada andmete vallas edasiminekut on vajalik, et panuse annaksid kõik avaliku sektori organisatsioonid.

Andmete avaldamine soodustab andmepõhiste lahenduste ja teenuste loomist ning uuringute tegemist. Avaandmete põhjal ja ka isiku nõusoleku alusel jagatud andmetel loodud teenused toovad kasu nii konkreetse piirkonna kui ka kogu Eesti elanikele.

Andmete taaskasutamise, väärindamise, kvaliteedi tõstmiseks on riigi poolt pakutavad erinevad lahendused, mida haldab RIA.

Selleks, et riigis oleks ülevaade olemasolevatest infosüsteemidest on loodud Riigi Infosüsteemi haldussüsteem (RIHA), millest saab ülevaate et milliseid andmeid ja millistest infosüsteemides kogutakse ning töödeldakse. Isikule on ülevaade, et milliste õiguslikel alustel infosüsteeme peetakse. Selleks, et organisatsioonis oleks andmete haldamine lihtsustatud on arendatud toetavrakendus RIHAKE, kus on võimalus kirjeldada asutuse andmestikke, kirjeldada andmestikes kasutatavaid klassifikaatoreid ja loendeid, koostada andme- ja ärisõnastikke ning edastada andmekirjeldusi teistesse süsteemidesse. [8]

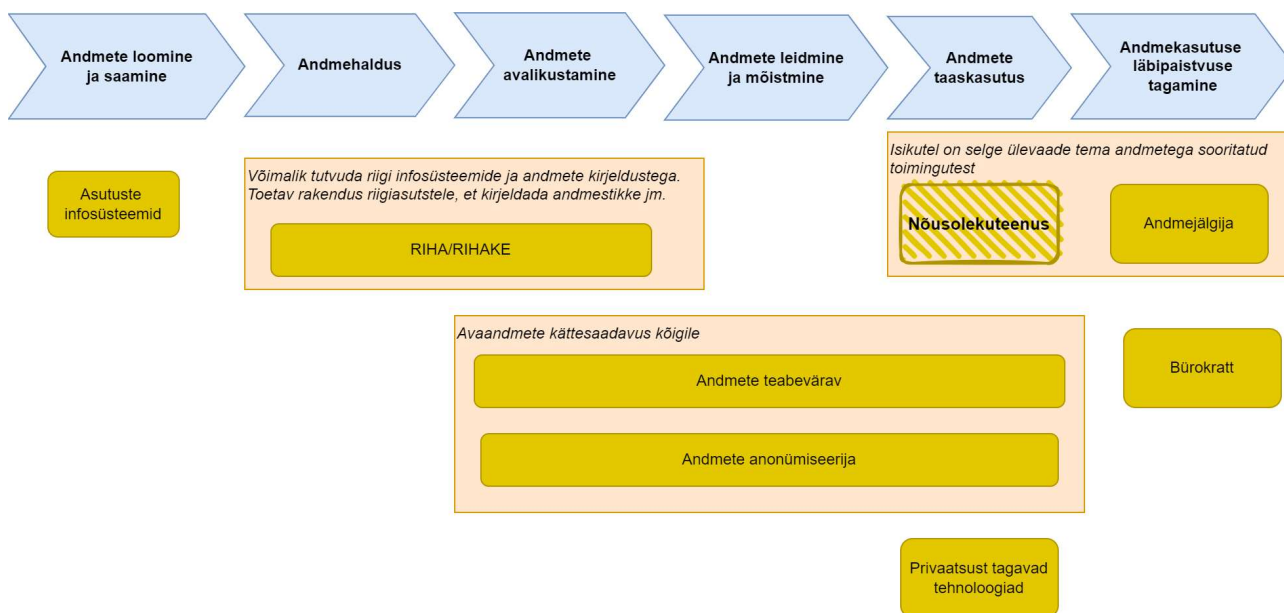
Avaandmete teabevärv pakub kõigile võimaluse avaandmeid tarbida ning visualiseerida, koondades endas ka avaandmete põhjal loodud kasutuslood. Tulevikus saab avaandmete teabevärvast andmete teabevärv. Sinna lisatakse RIHA-s olevad andmekirjeldused, see liidestatakse RIHAKE-sega ning luuakse võimalus liidestuda ka teiste andmehalduse tarkvaradega, et automatiseerida andmekirjelduste avaldamist. Avaandmete teabevärava kaudu on igalühel ligipääs nii avaliku sektori juurdepääsupiiranguteta kui ka era- ja

kolmanda sektori jagatud litsentsitud andmetele. Teabevaldajate määratud litsentsi alusel on võimalik andmeid taaskasutada nii ärilistel kui ka mitteärilistel eesmärkidel. Neid saab kasutada ka mittetulunduslike ettevõtmete käivitamiseks, uuringute läbiviimiseks ja andmepõhiste otsuste tegemiseks.[9]

Andmejälgija, mis on leitav Riigiportaalist eesti.ee eesmärk on pakkuda kodanikule selget ülevaadet tema andmetega sooritatud toimingutest. Vastavalt Euroopas kehtivale isikuandmete kaitse üldmäärusele (GDPR) ja Eestis kehtivale isikuandmete kaitse seadusele (IKS) on kodanikul õigus saada ülevaade oma andmetega seotud toimingutest. Andmejälgija pakub selleks mõlemale osapoolle hea võimaluse [10]

Nõusolekuteenuse abil saab isik lubada enda isikuandmete edastamise ettevõtetele, kes pakuvad isikuandmetel põhinevaid uudseid ja isikustatud teenuseid. Nõusolekuid saab anda ainult konkreetse teenuse jaoks vajaliku andmekomplekti edastamiseks. Pärast nõusoleku andmist edastatakse riigi käes olevad andmed nõusoleku saanud eraettevõttele. Nõusolekuteenuse kaudu saate otsustada enda isikuandmete töötlemise üle, valides ise kolmandad osapooled, kes teie andmetele juurdepääsu saavad. Nõusolekuteenuse kasutamine ning nõusolekute andmine on alati vabatahtlik. Antud nõusoleku saab igal hetkel tagasi võtta.[2]

Eelpool tood kirjeldust illustreerib allpool olev joonis 1.

Joonis 1. Andmete ökosüsteem (autori koostatud).

2.3 Persoonanalüüs

Persoon on toote tüüpilise või sihtkasutaja väljamõeldud, kuid realistlik kirjeldus. Persona on tegeliku elava inimese asemel arhetüüp, kuid isikuid tuleks kirjeldada nii, nagu oleksid nad päris inimesed. Persoonid töötavad, sest disaineritel ja arendajatel on samasugune kalduvus nagu kõigil teistel inimestel olla rohkem vaimustatud konkreetsetest juhtumitest kui abstraktsioonidest ja üldistustest. [11]

Lähtudes sellest, et nõusolekuteenus on üks osa andmete ökosüsteemist, siis persona loomisega tuua välja suhestus nõusolekuteenusega. Oluline on mõista lõppkasutajat ja tema vajadusi teenuse tarbimisel. Pakkuda vajadusel juurde mingeid täiendavaid teadmisi või infot andmete valdkonnas. Strateegia ja motivatsiooni mudeli järgi on eesmärk tõsta lõppkasutaja rahulolu.

Tabel 1. Persoonat tutvustav ankeet (MKM).

Meribell	Vanus: 39
	Elukoht: Olustvere
	Perekonnaseis: abielus, kolm last
	Elukutse: koolis huvijuht
	Sissetulek: keskmine või üle keskmise
	Hobid: : fitness, koerad, reisimine
Elu moto: "Arenda enda võimeid, loo enda tulevik."	
Suhtluskanalid: instagram, twitter, Messenger/chat	
Inspiratsioonikanalid: instagram, pinterest, blogid, podcastid	
Eelistatuid brändid: Apple	
Ilustiil: trendikas klassikaline	

Tutvustus: Meribell on 39 aastane kolme lapse ema, kes elab Olustveres ning töötab koolis huvijuhina. Ta naudib päikeselisel laupäeva hommikul kohvi, kui tema telefon aktiveerub ja virtuaalne abiline Siil temaga kontakteerub. Tavaliselt palub Meribell ainult tähtsate sõnumite edastamist, näiteks teavitust aeguvatest dokumentidest. Kuid täna on tal rohkem aega ning otsustab teha põhjalikuma ülevaate enda andmete kohta. Alustuseks vaatab üle nõusolekud oma andmete kasutamiseks. Üks aktiivne päring on ootel- geeni uuringus osalemiseks. Paari klõpsuga saab ta kiire ülevaate uuringust ning annab õiguse vajalike andmete kasutuseks, lisaks märgib, et soovib saada uuringu lõppemise järgselt uuringuraportit ja vajadusel ka konsultatsiooni. Järgmisena blokina vaatab üle proaktiivseid teenuseid ning annab nõusoleku maksta välja lapse suvise spordilaagri hüvitis, millele tal on õigus tekkinud, kuid mille taotlemise oli muude toimetamiste käigus ununenud. Virtuaalne abiline Siil oleks talle seda meelde tuletanud kahe päeva pärast, kuid kuna ta täna teeb igakuist analüüsi, siis on hea tähtsad asjad korraka üle vaadata ja ära teha. Talle meeldib, et riik tuletab talle asju meelde ning annab kokkuvõtliku ülevaate ja et tal on kontroll kõigest, mis puudutab teda. Meribell joob viimaseid kohvilonkse, vaatab kella ning kuuleb, kuidas üleval toas lapsed ärkavad. Veel enne kui päeva toimetused ootavad tegemist, sirvib ta läbi koolituste ja enesetäienduste alajaotuses toimuva. Leides põneva Bürokrati koolituse, mis seekord keskendub, kuidas tehisintellekt tööle panna

2.4 Nõusolekuteenuse turu-uuring

Novembris 2023 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel viidi läbi küsitlusuuring, kaardistamaks elanike hoiakuid andmejälgija ja nõusolekuteenuse rakendamise suhtes. Küsitluse läbiviimiseks kasutati Omibussi meetodit, kus 50% ankeetidest koguti telefoni teel ja 50% veebi kaudu. Valimi suurus oli 1000 isikut vanuses 15-aastat ja vanemad. [12]

Küsitluse tulemusel teadlikkus nõusolekuteenusest on kuulnud 21% elanikest, sealjuures kasutanud on seda 4%. Teenuse osas on teadlikkus teenusest keskmisest suurem kõrge hariduse ja/või sissetulekuga elanike seas. Nõusolekuteenuse (laiema) rakendamise osas on elanike suhtumine ettevaatlik. Nõusolekupõhiselt oleks valmis oma andmeid riiklikest andmekogudest erasektorile jagama 36% elanikest, samas kui 38% seda teha ei sooviks.

Nõusolekupõhist andmete töötlemist soositakse pigem avaliku sektori teenuste osutamise eesmärgil ning võimalusse jagada andmeid erasektorile (teenuste saamiseks) suhtutakse kahtlevamalt. Domineerib seisukoht, et nõusolekuteenuse kasutuselevõttu tuleks suhtuda ettevaatusega, sest pole teada, milliseid tagajärgi, näiteks andmekaitset, see endaga kaasa võib tuua. Ettevaatliku suhtumise üheks põhjuseks on vähene teadlikkus teenusest – inimesed, kes olid nõusolekuteenusest (varem) kuulnud, suhtusid selle laiemale rakendamisele positiivsemalt kui need, kes kuulsid sellest küsitluse käigus esmakordselt. Mõjutab ka vanus – nooremad inimesed soovivad nõusolekuteenuse laiemat kasutuselevõttu enam kui eakamad. Positiivsemad on hoiakud antud teenuse suhtes ka kõrge ametialase staatusega inimeste seas. [12]

Antud magistr töö suhtes näitab turu-uuring seda, et üldiselt on vajalik tõsta teadlikkust andmete taaskasutamise ja turvalise andmevahetuse osas ning kaardistada vajadus ärinõuete juures.

2.5 Intervjuu teenusepakkujaga

Üks sagedasemaid meetodeid nõuete kogumiseks on intervjuude korraldamine. See lähenemine võimaldab huvitatud osapooltel, sealhulgas lõppkasutajatel, pakkuda olulist sisendteavet ärianalüüsi koostamiseks. See võimaldab mitte ainult koguda probleemi olemust puudutavat teavet, vaid ka valideerida esitatavaid ettepanekuid selle lahendamiseks. Intervjuusid võib läbi viia nii individuaalselt kui ka grupiviisiliselt. Nõuete kogumise tõhusus intervjuude kaudu sõltub mitmetest teguritest, sealhulgas intervjuuekspertide domeeniteadlikkusest, varasemast intervjuude läbiviimise kogemusest ja dokumenteerimisoskusest. Lisaks on oluline, et intervjuueeritavad oleksid valmis ausalt jagama asjakohast teavet, omaksid arusaama intervjuu eesmärgist ning säilitaksid usaldusliku suhte intervjuu läbiviija ja enda vahel. [13]

Töö autor lähenes intervjuu läbiviimiseks kombineeritud varianti. Intervjuu viidi läbi potentsiaalse teenuse pakkuja meeskonnaga, kus küsimused olid ette planeeritud, kuid oli võimalus, lähtuvalt vestluse kulgemisest, rõhku asetada teenuse pakkuja arvates olulistele nüanssidele. Intervjuu aitab koondada kokku ärinõuded. Küsimustik on leitav magistr töö lisas (Lisa 2).

Intervjuu tulemusel selgub, et sündmusteenuste äri vajaduste lahendamiseks on vajalik tervikliku protsessi lisada nõusoleku küsimine ehk liidestuda nõusolekuteenusega. Nõusolekuteenusega liitumine on küll vabatahtlik, kuid kuna riigis on taoline lahendus juba välja mõeldud, siis iga teenus, kus on vajalik küsida lõppkasutaja nõusolekut ei pea hakkama eraldi arendama nõusolekute haldust. Äriliste eesmärkide elluviimine ja teostus tuleneb „Digiriigi ühiskonna arengukavast 2030“.

Sündmusteenuste klientideks on lõppkasutaja ja avalik sektor. Nõusolekuteenuse peamine kasutus peaks olema, et avalik sektori andmed liiguvad erasektorile, kuid nüüd on tekkinud vajadus lahendada nõusoleku küsimus ka avaliku sektori siseselt. Täna ei ole sündmusteenuste vaates alternatiive nõusoleku küsimise kohta.

Töö autor selgitab nägemust ja vajadust nõusolekuteenuse järele sündmusteenuste vaatest. Näiteks abiellumise sündmusteenus [14]. Andmevahetuse kasutuselevõtmine on kokku lepitud ja arendamisel mõlema osapoole – nii RIA kui Rahvastikuregister poolt. Andmevahetuse kasutuselevõtmisel, saab inimene sündmusteenust kasutama hakata kas alustades teekonda Riigiportaali vahendusel või ka otse Rahvastikuregistrist. Abielu sündmusteenuse kaudu (ehk eesti.ee vahendusel) teekonda alustades saab lõppkasutaja liikuda läbi GOVSSO Rahvastikuregistrisse. Seal saab lõppkasutaja esitada avalduse abiellumiseks ja liikuda nõusolekuteenusesse nõusolekut andma, et tarbida teenust sündmusteenusena (kasutaja poolt nõusoleku andmine RIA-le RR-ist saadetatavate andmete töötlemiseks). Kui lõppkasutaja muudab perekonnanime, tekib tal võimalus abiellumise sündmusteenuse raames esitada ära ka uue perekonna nimega dokumentide saamise taotlus Politsei- ja Piirivalveametile (PPA). Selleks on PPA välja töötamas eeltaotluskeskkonda, et nimetatud taotlust esitada saaks. Selleks aga, et nii abiellumise kui ka dokumentide taotlemise staatuste informatsioon jõuaks kasutajale keskesse kohta, ehk eesti.ee-sse tuleb RIA-l saada selleks lõppkasutajalt nõusolek. Nõusolek tuleks anda korraga, et kasutaja teekond kogu sündmusteenuse tarbimisel oleks sujuv, selge ja arusaadav. Isikut tõendatavate dokumentide taotlemise võimaldamine enne abielu toimumist ei hetkel veel võimalik. PPA on alustamas analüüsiga, et vastav keskkond luu. Seejärel saab RIA alustada andmete vahetamise analüüsiga, et leppida kokku sõnumid, mida RIA poole tuleks edastada ja kuidas kasutaja nõusolek saaks kokku ühte tervikteenusesse. Mainimata ei tasu jätta ka seda, et lisaks isikut tõendatavate dokumentide vahetamise nõudele, on nime muutmise korral inimesel huvi vahetada ära ka muud

dokumendid – näiteks juhiluba. Sel juhul lisanduks sündmusteenusesse ka Transpordiameti vastav andmekogu. Tõenäoliselt saab sarnane kaasus olema ka lahutuse sündmusteenusega, mis hetkel näib olevad pöördprotsess abielu teenusele.

Nõusolekuteenuse haldusliidese ülesehitus ja kasutamine on läheneb viisil, et iga andmekogu omanik saab ise hallata nõusolekuga seotud infot. Kui tuleb lahendus, kus ühe nõusolekuga tuleb pärida korraga erinevatest andmekogudest andmeid, siis tuleb vaadata ka haldusliidese kasutamine üle. Head lähenemisviisi sündmusteenuste meeskonnal hetkel pakkuda pole, aga kasutamise osas tuleb leida mõistlik kesktee.

2.6 GDPR ja nõusolekuteenus

Arvestades seda, et nõusolekuteenuse rakendamine viitab isikuandmete, siis sellest tulenevalt on vajalik lähtuda isikuandmete kaitse üldmäärusest (GDPR) [15]. Igal andmetöötlejal on vaja andmete saamiseks, kasutamiseks, avaldamiseks või avalikustamiseks ja samuti edasiandmiseks põhjust, ehk õiguslikku alust ning seda iga tehtava toiminguga eraldi. Näiteks, kui üks andmetöötleja teeb isikuandmetega kolme erinevat toimingut, on reeglina vaja kolme õiguslikku alust.[16] Kui avalik sektor pakub isikule mõnda teenust ning sellest tulenevalt on tal vajadus pärida isikuandmeid, siis selleks on üldjuhul olemas õiguslik alus. Kui erasektor soovib isikule pakkuda personaliseeritud teenust pärides sealjuures andmeid mõnest riiklikust andmekogust on vajalik isiku nõusolekut.

Andmekaitse Inspeksioon on välja toonud selgituse, et kuidas lähtuda nõusoleku andmisel, nendeks on [16]:

- nõusolek peab olema ühemõtteline, selge, lihtsas ja arusaadavas sõnastuses ning seisma eraldi muust infost või tingimustest;
- nõusolekul peab olema selgelt kirjas eesmärk, et milleks täpselt nõusoleku alusel andmeid kasutatakse;
- nõusoleku andja on teovõimeline, et on teadlikult ja vabatahtlikult;

GDPR-ga kooskõlas oleva nõusoleku taotlemise kuus punkti:

- 1) esitatud peavad olema andmed: töötleva organisatsiooni nimi ja kontaktandmed;
- 2) teave, milliste isikuandmete töötlemiseks luba küsitakse;
- 3) eesmärk, milleks andmeid töödeldakse;
- 4) antud nõusoleku tagasivõtmise võimalus;
- 5) asjakohasel juhul teade selle kohta, et andmeid kasutatakse üksnes automatiseeritud töötlemisele (sh profiilianalüüsile) toetuvate otsuste tegemiseks;
- 6) teave selle kohta, kas nõusolek on seotud ka andmete rahvusvahelise edastamisega. Tuleb mainida ELi mittekuuluvatesse riikidesse andmete edastamise võimalikke riske, kui ei ole Euroopa Komisjoni kaitse piisavuse otsust või asjakohaseid kaitsemeetmeid. [16]

Nõusolekuteenust Eesti seadusandlusesse, magistritöö kirjutamise hetkel, kooskõlla viidud veel ei ole. Planeeritud õigusruumi muudatus on 2024 aastal.

2.7 Nõusolekuteenuse sarnased lahendused

Nõusolekuteenuse analüüsi aruanne, toob välja, et varasemalt ei ole loodud või arendatud nõusolekusüsteemi, mis lähtuks GDPR-st. [2] Eestis on olemas nõusolekuteenusega sarnased lahendused Tervise infosüsteemis ja E-elering.

Tervise infosüsteemis (TIS) rakendatud teenus võimaldab läbi Patsiendiportaali hallata terviseandmete ligipääsu õigusi Kaitseministeeriumi asutuste ning Euroopa majandusühenduse liikmesriikide tervishoiuteenuste osutajate raames avaliku sektori asutuste vahel. Andmesubjekt saab nõusolekuid hallata TIS-i terviseandmete ligipääsu haldamise rubriigis. [2] Antud juhul ei käsitleta siinjuures seda lahendust, kus andmeid edastatakse kolmandale osapoolle, mis on üldjuhul erasektor. Samuti on olemas ka õiguslik alus.

E-elering tarbijaportaalis saab energiatarbija nõusoleku alusel jagada oma energiatarbimise mõõteandmeid erinevate rakendustega. Andmete jagamiseks on loodud Estfeed tarkvõrgu andmevahetusplatvorm, mis võimaldab sõnumite turvalist vahetamist energiasektoris. Rakendusteks on erinevad Tarbijaportaali kaudu pakutavad

energiatõhususe ja laiemalt energiasektoriga seotud tarkvaralised programmid ja füüsilised seadmed. Need rakendused võimaldavad energiatarbimise kulusid vähendada ja tarbimist jälgides või visualiseerides kaudselt tarbimiskäitumist muuta (nt energiatarbimise graafik). [2] Selleks, et tarbijaportaalis olevaid rakendusi kasutada, tuleb igale rakendusele anda eraldi ligipääsuõigus (volitus). Seega Tarbijaportaali kaudu uued rakendused ei saa andmetele ligi ilma andmesubjekti volituseta. Rakendustes andmete töötlemise eesmärk on välja toodud "Volitused andmete jagamiseks" teenuse all iga rakenduse juures. Samas puudub inimesel võimalus reguleerida, missugustele andmetele ta ligipääsu annab - ligipääsuõiguse kehtivusperioodi jooksul saab õiguse saanud rakendus ligipääsu kogu mõõteandmete ajaloole. [2]

Soomes on täna realiseerinud nõusolekuteenuse juriidiliste isiku lahenduse. 20.12.2023 kohtumisel sealsete esindajatega seletati, et nendepoolne nõusolekute haldamise lahendus hõlmab seda, et nõusolekud paiknevad iga riiklik andmekogu omaniku juures. Tuntu huvi, et kuidas Eesti on nõusolekute haldamist realiseerinud ja kas see hõlmab ka juriidiliste isikute nõusolekute andmist.

Rahvusvahelisi näiteid, mis oleks kuidagi sarnane Eestis pakutava nõusolekuteenusega, töö autor ei leidnud. Rahvusvahelised organisatsioonid on huvitatud, kuidas Eesti on lahendanud isiku nõusolekupõhist andmete edastust avaliku sektori andmekogust erasektorile.

3. Äriarhitektuuri tulem

RIA üheks strateegiliseks eesmärgiks on rahulolev klient tagades 24/7 turvalist ja toimivat digiriiki, tagada IT-vaatliku digiühiskonda, seirates küberruumi ja ennetades küberohte. Keskselt pakutavad IKT platvormid on jätkusuutlikud. Targa ja tõhusa töökorralduse abil parandame planeerimise kvaliteeti, mis omakorda mõjutab kvaliteetseid teenuseid ja üleüldist rahulolu töökorraldusega. RIA kolmandaks strateegiaks on võimaldada töötajatel areneda usaldusväärses keskkonnas inimesena ning luua ja kaitsta parimat digitaalset ühiskonda professionaalina.

Käesolevas peatükis on kaardistatud, lähtuvalt organisatsiooni strateegilistest eesmärkidest, SWOT analüüs, motivatsiooni- ja strateegiamudel, väärtusvoog ja võimekused ning tulemusmõõdikud.

3.1 SWOT analüüs

SWOT-analüüs on lihtne, kuid tõhus meetod ettevõtte, süsteemi või muu objekti tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude kaardistamiseks.[17]

Tabel 2. SWOT analüüs (autori koostatud).

SISEMISED	
Tugevused (<i>Strengths</i>)	Nõrkused (<i>Weaknesses</i>)
S1: NT annab võimaluse luua uusi teenuseid	W1: RIA infra halduskoormuse kasv
S2: Riigi poolt ülalpeetav lahendus muudab lõpptarbijaja jaoks teenuse arusaadavamaks ja usaldusväärseks	W2: Andmekogude vähene motiveeritus andmeid jagada erasektoriga
S3: Andmeid saab taaskasutada	W3: Puudulik ülevaade infosüsteemides olevatest andmetest
S4: Andmete jagamine on turvaline	W4: NT haldusliides on keeruline
S5: Nõusolekuteenusega liitumise protsess lihtne ja odav	
S6: NT kasutamine on vabatahtlik	
S7: Huvigruppide kliendibaas	
Võimalused (<i>Opportunities</i>)	Ohud (<i>Threats</i>)
O1: Uute tehnoloogiate kasutamine	T1: Rahastuse saamine
O2: Täiendada olemasolevat lahendust	T2: Inimressurs on mõjutatud tööturu olukorrast
O3: Kujundada arvamus, avalik debatt, andmete kasutamises	T3: Õigusaktide rakendamine on pikk protsess
O4: Koostöö avaliku- ja erasektoriga teenuse kujundamisel	T4: Avalik sektori jaoks arendusressurs käib üle jõu
	T5: x-tee liitumise ressurss puudub
O5: Teadlikkuse tõstmine isiku andmete kasutamise ja kvaliteedi osas	T6: Andmekogude ja erasektori huvid on vastuolulised
	T7: Andmekode omanike kasutajate õigused ei muudeta ära
VÄLISED	

Nõusolekuteenusega kaasnev lahendus loob suure väärtuse andmete taaskasutusse. Riiklikes andmekogudes on palju isikuandmeid, mida saab turvaliselt jagada erasektoriga. Kui ettevõtted saavad luua uusi teenuseid, siis kaudselt elavdab see ka majandust. Nõusolekuteenus on mugavusteenus ja selle kasutamine on vabatahtlik,

millega ei kaasne liitumistasu või teenuse kasutamise tasu. Isikutele on tagatud turvaline, tuttavlik (riigiportaal eesti.ee) keskkond, mis tõstab teenuse usaldusväärust. Nõusolekuteenuse suurimaid eeliseid on see, et liitumisega ei kaasne suuremamahuline haldusprotsess, mis muidu on riigis tavapärane. Ettevõtetele laieneb nõue tagada turvaserverid ja liitumine x-teega, mis on otsene kulu ning nõuab põhjalikku kaalumist ja ärimudeli rakendamist.

Nõusolekuteenuse nõrkused on eelkõige asjaolu, kus andmekogude omanikke või volitatuid töötlejaid on vaja motiveerida isikuandmeid jagama. Kardetakse, et uue teenuse tulekuga kasvab halduskoormus ja teatud valdkondadele suurendatud huvi, mida ei jõuta teenindada. Lisaks on riigis puudulik ülevaade infosüsteemidest ja nendes olevatest andmetest. Osaliselt on võimalik infot saada RIHAst ja X-tee teenuste kataloogist, mille eelduseks on korrektselt ja õigeaegselt sisestatud andmed.

Nõusolekuteenuse vastu on huvi üles näidanud erinevad riigid, kus omakorda püütakse laiendada isikuandmete kasutamist. Eesti on nõ loonud innovatsiooni, kasutades olemasolevaid lahendusi erinevates teenustes (Riigiportaal, x-tee, e-id). Nõusolekuteenuse arenduses on vajalik teha head koostööd era ja avaliku sektoriga, et mõlemad osapooled saaksid lõpptulemusena parima lahenduse. Isikuandmete või delikaatsete andmete jagamise valguses on võimalus avalikult diskuteerida ja teadlikust tõsta ja kujundada arvamust andmete valdkonnas üleüldiselt.

Üldjuhul avaliku sektori teenuste heaolu sõltub saadavast rahastusest, majandusest ja tööjõuturu olukorrast. Teenuse arendamine käib läbi riigihangete, mille puhul tuleb olla tark ja oskuslik tellija. Arvestada tuleb sellega, et riigis õigusruumi muudatus on pikk protsess ning sõltub poliitilistest eesmärkidest.

3.2 Motivatsiooni- ja strateegiamudel

Nõusolekuteenuse äriarhitektuuri paremaks mõistmiseks ja kavandamiseks visualiseerib töö autor, lähtudes ArchiMate standardist nõusolekuteenuse motivatsiooni- ja strateegiamudeli.[18] Motivatsiooni mudelis (vt joonis 2) on välja toodud peamised organisatsiooni tegevusest huvitatud osapooled, kelleks on e-teenuse lõppkasutaja, üldiselt avalik sektor ja erasektor, organisatsiooni enda töötajad. Iga huvipoolel on mingid käivitavad tegurid. Lõppkasutaja vaatest on oluline, et ta oleks teenuse kasutamise

rahulolu. Nii avaliku- kui erasektori jaoks on oluline, et teenus oleks usaldusväärne ja kvaliteetne. Organisatsiooni enda jaoks on oluline, et üldine teenuste kasutamise ja töötajate rahuolu oleks kõrge. Riigina tervikuna on vajalik, et õigusruum ja regulatsioonid on ajakohased.

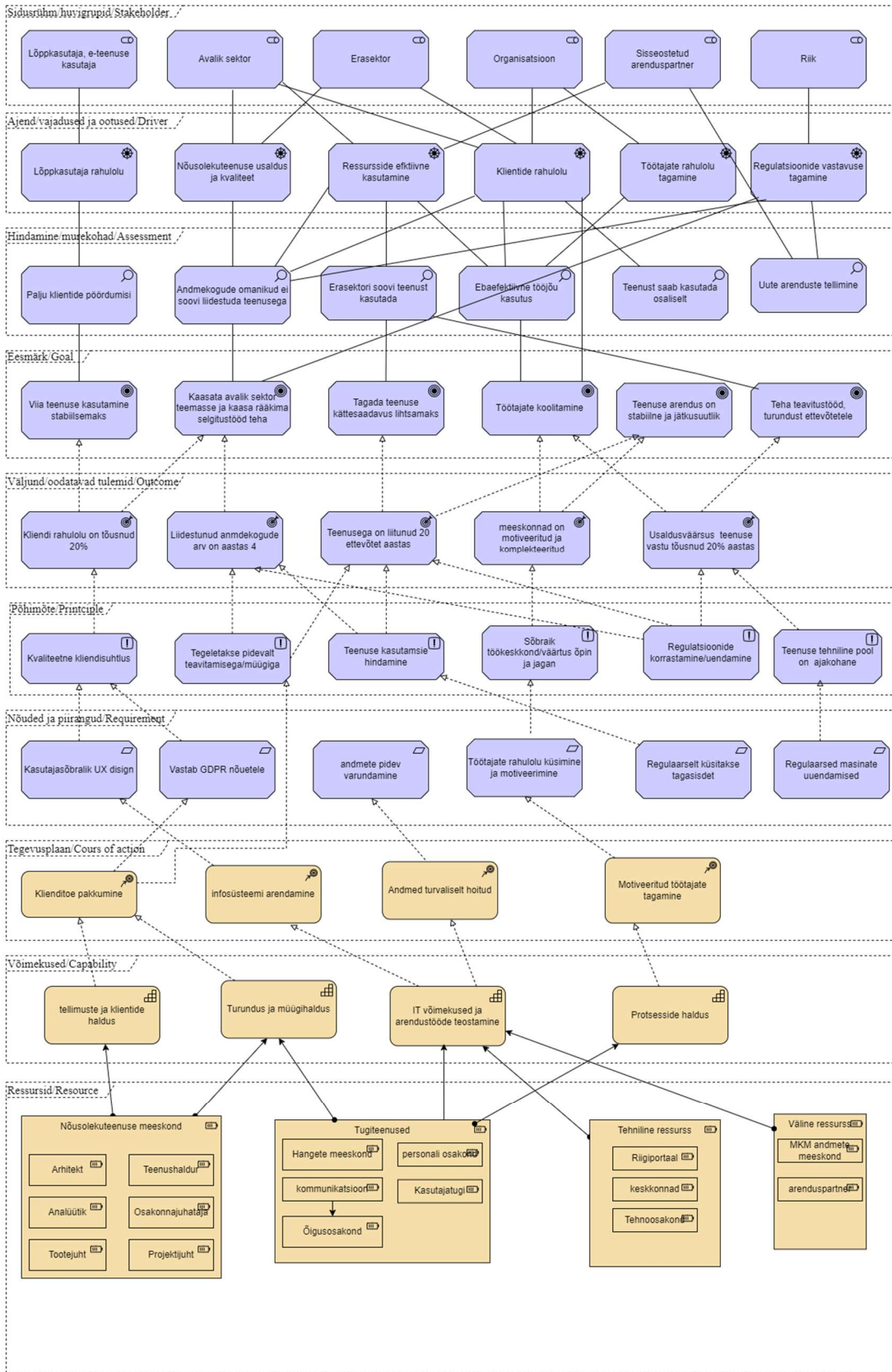
Ajendeid saavutatakse läbi tegevuseesmärkide, kus viia teenuse kasutamine stabiilsemaks, teha teavitustööd ja aktiivsemat turundustööd. Vajalik on teenuse kättesaadavus teha lihtsamaks, kaasata avaliku sektori andmekogude omanikke kaasa rääkima teenuse osas.

Tegevuseesmärgid on seotud nõudega, et kasutajaliides lõppkasutajate jaoks oleks sõbralik, konkreetselt nõusolekuteenusest lähtuvalt oleks õigusruumi viidud õigeaegsed muudatused. Tuleb tegeleda sellega, et küsida pidevat tagasisidet huvitatud osapooltelt, sh ka organisatsiooni töötajatel rahulolu on oluline. Kindlustada ja tagada teenuse kvaliteet ja õigeaegne andmete varundamine.

Strateegilises vaates ja lähtudes lõppkasutajast ning saadud turu-uuringu tagasisidest (vt peatükk 2.4.), tuleb tegeleda teadmise tõstmisega, nõusolekuteenust rohkem turundama.

Tegevuseesmärkide saavutusi on võimalik mõõta, et kliendi rahulolu on tõusnud 20%, liidestunud andmekogude arv on neli, teenusega liitunud ettevõtteid on aastas neli, usaldusväärsus teenuse vastu on tõusnud 20%.

Strateegiliste eesmärkide täitmisega seotud riskid või väljakutsed on see, kus tuleb arvestada, et andmekogude omanikud ei soovi liidestuda teenusega, erasektor ei soovi teenust kasutada, teenuse kasutamine on osaline ja vahepeal tellitakse uusi arendusi.

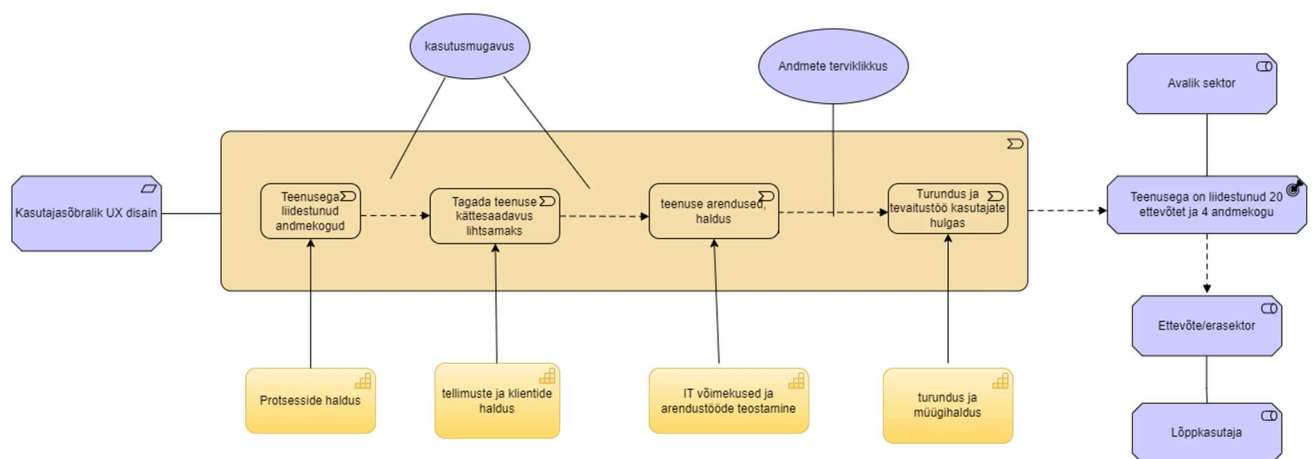

Joonis 2. Nõusolekuteenuse motivatsiooni- ja strateegiamudel (autori koostatud).

3.3 Väärtusvoog ja võimekused

Väärtusvoog on protsesside jada, mille kaudu toodetakse, pakutakse ja tarnitakse toodet või teenust lõpptarbijale. See hõlmab kõiki samme alates toormaterjali hankimisest kuni valmistoote või teenuse kohaletoimetamiseni lõppkasutajale. Väärtusvoogu analüüsitakse sageli protsessi täiustamiseks, raiskamise vähendamiseks ja efektiivsuse suurendamiseks. Väärtusvoogu analüüsidest saab paremini mõista teenuse protsesse ning tuvastada ja kõrvaldada takistusi, mis võivad takistada tõhusat ja väärtuslikku teenuse või toote pakkumist lõpptarbijale.[19]

Antud töö raames on peamine väärtusvoog kesksete riigi poolt pakutavate teenustega liidestumine ja haldamine. Väärtusvoog koosneb neljast põhisammust: teenustega liidestunud andmekogud, teenuse kättesaadavus lihtsamaks, teenuse arendused ja haldus ning turundus- ja teavitustöö teenuse kasutajate hulgas. Iga sammu juurde on välja toodud neid toetavad äriühimekused. Väärtusvoo mudel on esitatud joonisel 3.

Joonis 3. Nõusoleku malli loomise väärtusvoog ja seda tagavad võimekused (autori koostatud).

3.4 Tulemusmõõdikud

On oluline valida KPI-d (Key Performance Indicator), mis on seotud organisatsiooni konkreetsete eesmärkide ja prioriteetidega, ning neid regulaarselt hinnata ja vajadusel kohandada, tagamaks nende vastavust arenevale äristrateegiale.

Antud töö raames lähtub autor motivatsioonimudelisse seatud eesmärkide täitmist ja nende saavutamise hindamiseks vajalike KPI-de eraldamist. Lähtuvalt eelnevale analüüsile on autor töös määratlenud tulemuslikkuse KPI-d, mis on esitatud Tabelis 6.

Tabel 3. Teenuse eesmärgid ja KPI (autori koostatud).

eesmärk	mõõdik	Praegune tase	Sihttase
Kasvatada nõusolekuteenusiga liidestunud andmekogude arvu	liidestunud andmekogude arv aastas	3	7
Kasvatada nõusolekuteenusiga liidestunud ettevõtete arvu	liidestunud ettevõtete arv aastas	21	30
Kasvatada nõusolekuteenusiga seotud teadlikkuse tõstmist lõppkasutajate seas	Iga-aastane uuring	21%	65%

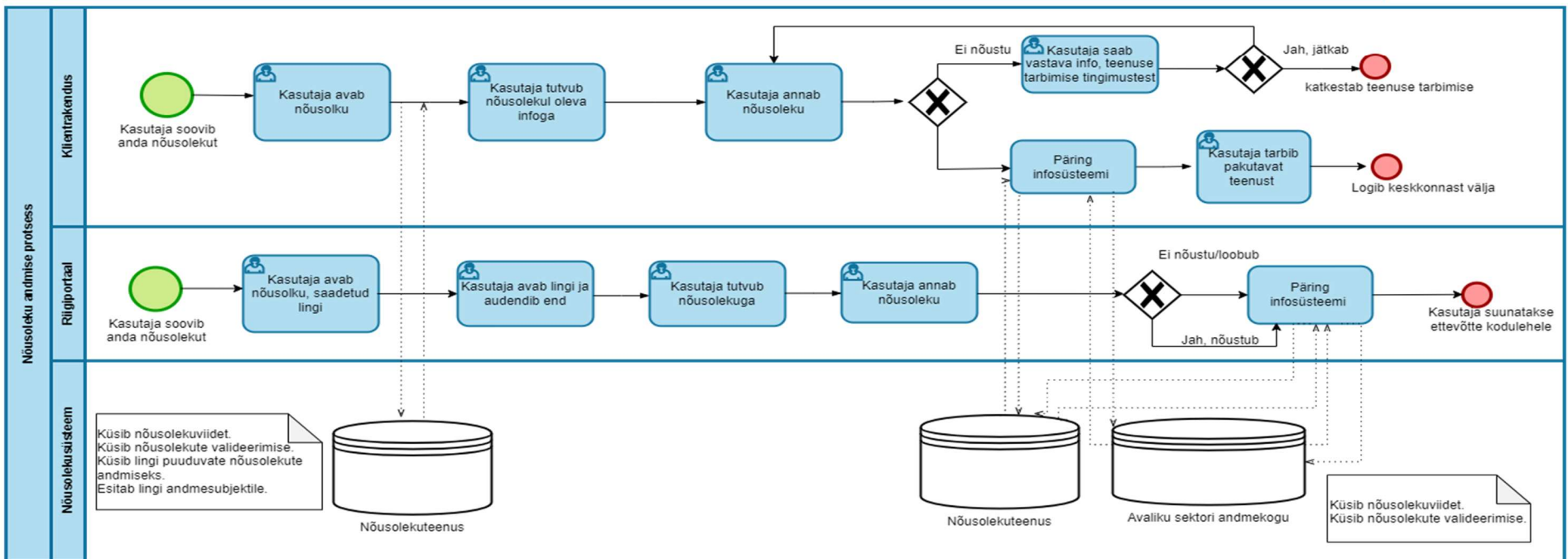
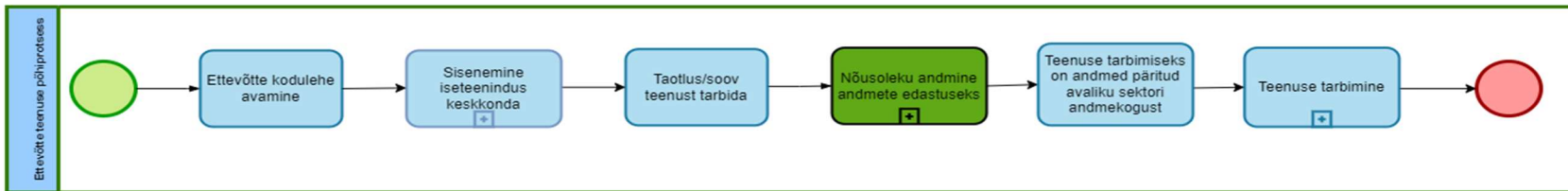
4. Nõusolekuteenus ülevaade AS-IS

Nõusolekuteenus on e-teenus, mugavusteenus, mis võimaldab inimesel anda riigile loa jagada tema isikuandmeid kindla teenusepakkujaga. Nõusolekuteenus osapooli on kolm: inimene (subjekt), avaliku sektori andmekogu omanik või volitatud töötaja ning ettevõtte.

Nõusolekuteenus võimaldab:

- Inimesel saada enda andmete üle kontrolli – on võimalik Riigiportaalis eesti.ee nõusolekuid vaadata ja tagasi võtta;
- Andmekogud saavad võimaluse jagada hoitud isikuandmeid üle x-tee;
- Ettevõtted saavad pärida, kontrollides isiku nõusolekut, kokkulepituid andmeid riiklikust andmekogust, pakkudes seejuures innovaatilisi ja personaliseeritud lahendusi.

Nõusoleku andmine saab alguse kolmanda osapoole (ettevõtte) juurest, kes pakub mõnda personaliseeritud teenust isikutele. Nõusoleku andmist on võimalik anda otse klientrakenduses või suunata Riigiportaali eesti.ee. Teenuse protsessi üks osa hõlmab andmete pärimist riiklikust andmekogust. Isik ettevõtte poolt genereeritud nõusolekule kas „jah“ või „Ei“. Kui nõusolek on kinnitatud ja isik lubab nõusolekut anda, siis päritakse andmed andmekogust. Andmekogu edastab andmed üle x-tee sel hetkel kui kontrolli tulemusel on saadud kinnituse, et isiku nõusolek on kehtiv. Kui nõusolek on kehtetu, siis sellekohast infot ei väljastata. Isik saab hiljem enda antud nõusolekuid hallata riigiportaalist eesti.ee. Antud keskkonda koonduvad kokku kõik isiku poolt antud nõusolekud. Joonisel märgitud päringud andmekogudesse ja nende viidete pärimisest on kirjeldatud peatükkides 4.1.2, 4.1.3 ja 4.1.4. Kogu lugu illustreerib allpool olev joonis 4.

Joonis 4. Isiku nõusoleku andmise voog (autori koostatud).

4.1.1 Nõusolekuteenuse arhitektuur

Nõusolekuteenuse arhitektuur on hajus. Süsteem on realiseeritud Java platvormil kasutades JHipsteri raamistikku. Süsteemi komponentideks on mikroteenused, mis allpool joonisel 5 on märgitud punasega.

Gateway ja service discovery komponendid põhinevad Spring Cloud stackil ja on toetava iseloomuga. Service discovery komponent hoiab nimekirja töötavatest teenustest ja nende aadressidest. Gateway teenus on mikroteenuste APIde endpoint.

Service declaration ja Purpose declaration mikroteenused on osa nõusolekuhaldussüsteemist ja on mõeldud nõusolekuhaldussüsteemi komponentide sisemiseks kasutamiseks.

Consent vastutab nõusolekute vaatamise, kinnitamise ja haldamise eest.

Reporting eesmärk on logida kõik kolmandate osapoolte päringud, et nõusoleku andnud isik saaks ülevaate oma andmete kasutamisest

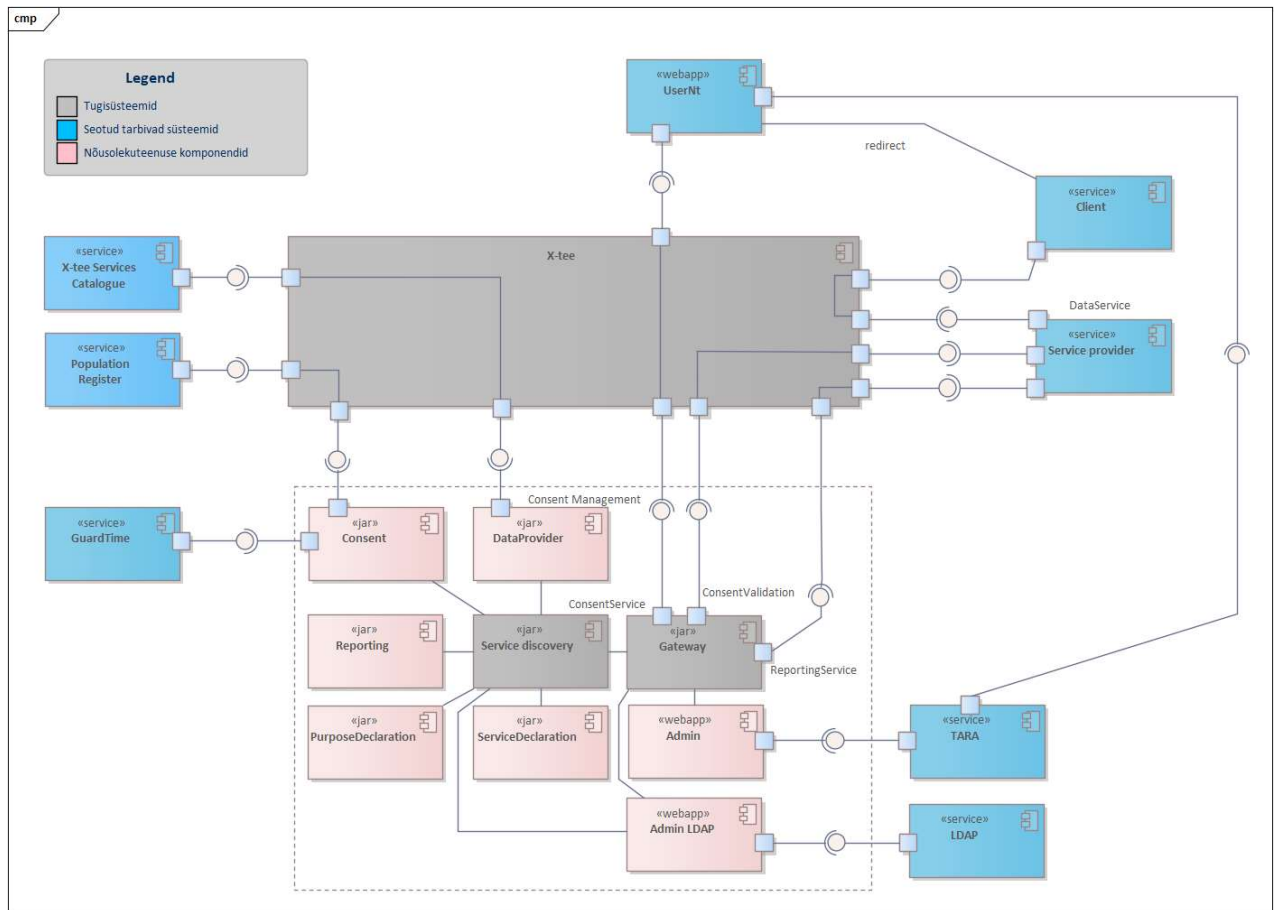
Admin on veebiliides, mis võimaldab teenusepakkujal deklareerida teenuseid ning lisada sinna kolmandate osapoolte Purpose declaratione, sh admin veebiliides, kus on võimalik hallata kasutajaid.

Organisation vastutab asutuste ja nende andmekogude info halduse eest.

Nõusolekuteenusega seotud tarbivad süsteemid on joonisel märgitud sinisega. Nendeks on Rahvastikuregister, x-tee teenuste kataloog. Nõusoleku olemasolu valideerimine toimub üle x-tee päringu. UserNT veebirakendus on osa portaalist eesti.ee ja on mõeldud Eesti kodanikele kasutamiseks. Veebirakendus suhtleb teiste nõusolekuhaldussüsteemi komponentidega x-tee kaudu.

Keskkondade ligipääsuks kasutatakse autentimisteenust TARA. Haldusliidese kasutajate haldamine toimub RIA keskkonnas, kasutades autentimiseks (LDAP).

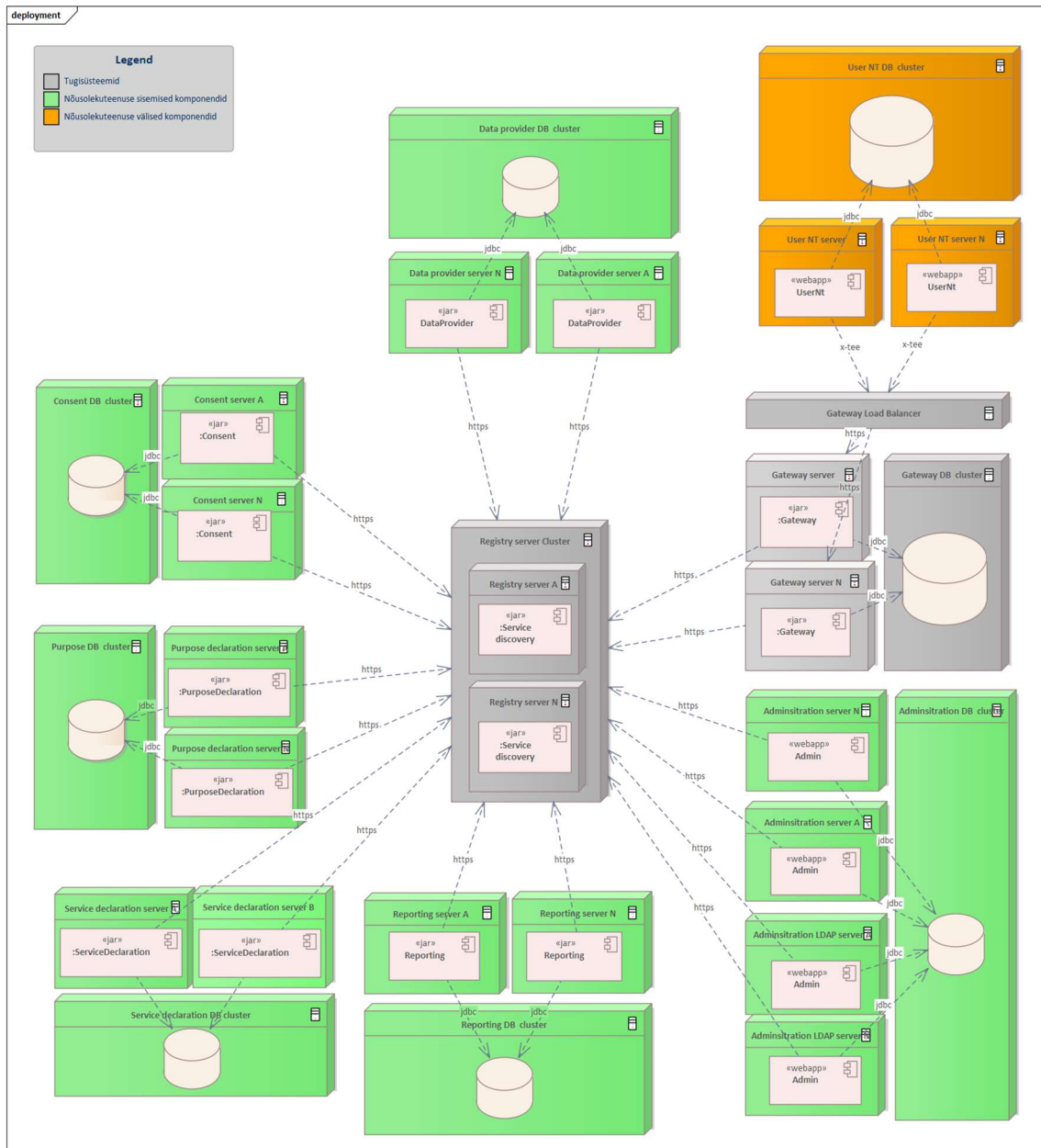
Nõusolekute terviklikkuse tagamiseks kasutatakse GuardTime. See on organisatsioonisisene teenus, mis pakub Blockchaini tehnoloogial põhinevaid allkirjateenuseid.

Joonis 5. Nõusolekuteenuse arhitektuur [22].

4.1.2 Nõusolekuteenuse mikroteenused

Joonisel 6 oleval evitusskeemil on kajastuvad nõusolekuteenuses olevad mikroteenused ja nendega seotud andmebaasid. Joonis 6 aitab mõista paremini süsteemi füüsilist struktuuri ja erinevate tarkvarakomponentide suhtlemist.

Joonis 6. Nõusolekuteenusu arhitektuur [20].

4.1.3 Nõusolekuviite päring

Nõusolekuviite päringu abil saab nõusolekuteenuselt küsida nõusoleku(te) lingi (URL), mille järel saab isik avada ja anda nõusolek. Nõusolekuviide edastatakse isikule mobiiltelefonisse sõnumina või e-postile.

Meeles tuleb pidada seda, et ühte linki mitu korda kasutada ei saa. Uue nõusoleku küsimiseks tuleb isikule genereerida uus link.

Enne lingi genereerimist nõusolekuteenus kontrollib, et päringus sisalduv isikukood kuulub isikule, kes on täisealine ja teovõimeline. Teovõime kontrollimiseks tehakse päringut Rahvastikuregistri vastu. Alaealine ja/või teovõimetu isik ei saa anda nõusolekuid. Kui isikukood ei vasta tingimustele, linki ei genereerita ja tagastatakse veateade.

Päringu käsu näide (curl):

```
curl -k \
-H "accept: application/json" \
-H "Content-type: application/json" \
-H "X-Road-Client: ee-dev/GOV/70006317/consent" \
"https://<turvaserveri-aadress>/r1/ee-dev/GOV/70006317/consent/consent-stage/api/consent" \
-d "{ \
  \"idCode\": \"60001019906\", \
  \"callback\": \"https://www.ria.ee\", \
  \"purposeDeclarationBusinessIdentifiers\": [\"EesmärgideklaratsiooniID\"] \
}"
```

Joonis 7. Nõusolekuviite päringu näide.[20]

Joonis 7 selgitav info on kajastatud tabelis 4.

Tabel 4. Päring (Json) selgitav tabel. [20]

Parameeter	On kohustuslik?	Andmetüüp	Kirjeldus
idCode	jah	string	Andmesubjekti isikukood
callback	jah	string	Klientrakenduse tagasisuunamise URL
purposeDeclarationBusinessIdentifiers	jah	array of strings	Eesmärgideklaratsiooni identifikaator (võib olla mitu)

4.1.4 Kehtiva nõusolekuviite päring

Kehtiva nõusolekuviite päringuga küsitakse nõusolekuteenuselt kehtivate nõusoleku(te) nõusolekuviited (Consent Reference). See tähendab, et kui kehtiv nõusolekuviide on juba olemas, siis ei pea uut nõusolekuviidet genereerima.

Päringu käsu näide (curl):

```

curl -k \
-H "accept: application/json" \
-H "Content-type: application/json" \
-H "X-Road-Client: ee-dev/GOV/70006317/consent" \
"https://<turvaserveri-aadress>/r1/ee-dev/GOV/70006317/consent/consent-stage/api/consent/reference" \
-d "{ \
  \"idCode\": \"60001019906\", \
  \"purposeDeclarationBusinessIdentifiers\": [\"EesmärgideklaratsiooniID\", \"ED_KAKS\", \"ED_KOLM\"]
}"

```

Joonis 8. Kehtiva nõusolekuviite päringu näide. [20]

Joonis 8 selgitav info on kajastatud tabelis 5.

Tabel 5. Päring (Json) selgitav tabel.[20]

Parameeter	On kohustuslik?	Andmetüüp	Kirjeldus
idCode	jah	string	Andmesubjekti isikukood
purposeDeclarationBusinessIdentifiers	jah	array of strings	Eesmärgideklaratsiooni identifikaator (võib olla mitu)

4.1.5 Nõusolekuteenusest kehtiva nõusoleku päring

Päringu abil saab küsida nõusolekuteenuselt nõusoleku kehtivust.

Päringu käsu näide (curl):

```

curl -k -X GET \
-H "accept: application/json" \
-H "Content-type: application/json" \
-H "X-Road-Client: ee-dev/GOV/70006317/consent" \
"https://<turvaserveri-aadress>/r1/ee-dev/GOV/70006317/consent/consent-stage/api/consent/validation/client?consentReference=91e9844d-3b5e-4df8-9254-42316b1607b6"

```

Joonis 9. Kehtiva nõusoleku päringu näide. [20]

Joonis 9 selgitav info on kajastatud tabelis 6.

Tabel 6. Selgitav tabel päringu kohta. [20]

Parameeter	On kohustuslik?	Andmetüüp	Kirjeldus
consentReference	jah	string	Nõusolekuviiide – unikaalne kood, mis vastab nõusolekule, mille kehtivuse soovitakse valideerida

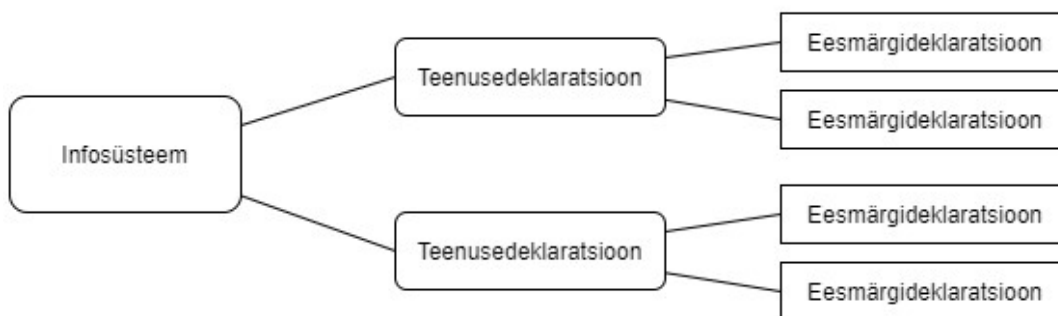
4.1.6 Nõusolekuteenuse haldusliides

Nõusolekute tekkimise eelduseks on vajalik sisestada info haldusliideses, kus omavaheline seos on infosüsteemi, teenus- ja eesmärgideklaratsiooniga. Haldusliideses

Allpool olev joonis illustreerib omavahelist seost:

- 1) üks infosüsteem võib olla seotud mitme teenusdeklaratsiooniga;
- 2) üks teenusdeklaratsioon võib olla seotud mitme eesmärgideklaratsiooniga, aga üks eesmärgideklaratsioon saab olla seotud ainult ühe teenusdeklaratsiooniga;

Kui oma eesmärkide saavutamiseks klientrakendus vajab andmeid mitmetelt kaitstud teenustelt (ühest või erinevatest andmekogudest), registreeritakse mitu eesmärgideklaratsiooni - iga teenuse jaoks eraldi. Sellel juhul klientrakendus peab saama ka mitu vastavat andmesubjekti nõusolekut.

Joonis 10. Haldusliides, andmete sisestamise järjestus [20]

4.1.7 Haldusliidese rollide haldus

Haldusliidese rollid on kaks põhirolli, mis on kirjeldatud allpool tabelis 7.

Tabel 7. Rollide haldus [20]

Roll	Kirjeldus	Millised vaated näeb
RIA administraator	<p>RIA administraator lisab/kustutab kasutajaid (teisi RIA administraatoreid ja infosüsteemide haldureid) ja jagab õiguseid: igale infosüsteemide haldurile määratakse tema vastutuses olev registrikood (või mitu registrikoodi), mida valitakse rippmenüüst kõikidega x-tee kataloogist saadud registrikoodidega (member code).</p> <p>RIA administraator saab olla samal ajal ka infosüsteemide haldur, kui määrab endale sellist rolli. Sellel juhul talle peavad olema kättesaadavad nii RIA administraatorile kui ka infosüsteemide haldurile nähtavad vaated.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Haldusliidese kasutajate haldus • Nõusolekute terviklus
Infosüsteemide haldur (Andmekogu esindaja)	<p>Nõusolekuteenuse haldusliidese põhikasutaja.</p> <p>Infosüsteemide haldur lisab, muudab, kustutab infosüsteeme oma vastutuses oleva registrikoodi(de) piires. Lisades/muutes infosüsteemi, näeb alamsüsteemide valikus ainult need alamsüsteemid, mis on seotud temale määratud registrikoodidega.</p> <p>Teeb statistikat oma vastutuses oleva(te) registrikoodi(de) piires.</p> <p>Juhul, kui on märgistatud valik „RIA administraatori statistika“, saab teha statistikat üle kogu infosüsteemi. Seda valikut kasutavad RIA administraatorid.</p> <p>Ühe infosüsteemi eest saab vastutada mitu infosüsteemi haldurit. Iga haldur saab lisada/muuta/kustutada tema vastutuses olevaid infosüsteeme. Igal infosüsteemi halduril on ligipääs kõigile nendele infosüsteemidele ja deklaratsioonidele, mille alamsüsteemi identifikaatoris olev registrikood = tema kasutajaga seotud registrikood (member code). Kui infosüsteemi halduri kasutajakonto kustutatakse, tema poolt sisestatud infosüsteemid jäävad alles.</p> <p>Infosüsteemide haldur esitab ja haldab enda vastutuses olevate infosüsteemidega seotud teenusedeklaratsioone.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Infosüsteemide koondvaade • Infosüsteemi lisamine • Infosüsteemi muutmine • Teenusedeklaratsioonide koondvaade • Teenusedeklaratsiooni esitamine • Teenusedeklaratsiooni detailvaade • Teenusedeklaratsiooni muutmine • Eesmärgideklaratsioonide koondvaade • Eesmärgideklaratsiooni esitamine • Eesmärgideklaratsiooni detailvaade • Eesmärgideklaratsiooni muutmine • Statistika vaade

Roll	Kirjeldus	Millised vaated näeb
	Infosüsteemide haldur esitab ja haldab enda vastutuses olevaid eesmärgideklaratsioone. Infosüsteemide haldur saab seostada eesmärgideklaratsioonid ainult tema vastutusalas olevate teenusedeklaratsioonidega.	

4.1.8 Infosüsteemi sisestamine

Ülevaade kõikidest lisatud infosüsteemidest, mille haldamiseks on kasutajal õigus. Võimaldab infosüsteemide nimekirja sorteerida erinevate tulpade andmete järgi.

Iga deklaratsiooniga saab teha järgmised tegevused:

"Muuda" - ava infosüsteemi detailvaade ja muuda infosüsteemi andmed.

"Kustuta" - teosta infosüsteemi loogiline kustutamine. Kustutamine on võimalik ainult siis, kui infosüsteemiga pole seotud ühtegi kehtiva teenusedeklaratsiooni.

The screenshot shows a web form titled "Lisa infosüsteem" (Add information system). The form includes the following fields:

- Infosüsteemi nimi: Tervise infosüsteem
- Nõusolekuteenust kasutav alamsüsteem: ee-dev/GOV/70006317/artiklivaramu
- Vastutav töötleja (omanik): Sotsiaalministeerium
- Vastutava töötleja registrikood: 70001952
- Volitatud töötleja: Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
- Volitatud töötleja registrikood: 70009770

At the bottom of the form, there are two buttons: "Tagasi" (Back) and "Salvesta" (Save).

Joonis 11. Infosüsteemiga seotud info sisestamine.[20]

Infosüsteemi sisestatavad andmed on kajastatud tabelis 8.

Tabel 8. Infosüsteemi andmed ja nende kirjeldus.[20]

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Infosüsteemi nimi	Kaitstud teenuste (andmeid) pakkuva infosüsteemi nimi	Tervise infosüsteem	Jah
Nõusolekuteenust kasutav alamsüsteem	Infosüsteemile vastav alamsüsteem, mis hakkab pöörduma Nõusolekuteenusesse. Iga infosüsteemi puhul saab valida ainult ühte alamsüsteemi.	EE/GOV/70009770/digilugu	Jah
Vastutav töötaja (omanik)	Vastutava töötaja (omaniku) asutuse ametlik nimi.	Sotsiaalministeerium	Jah
Vastutava töötaja registrikood	Vastutava töötaja (omaniku) asutuse registrikood.	70001952	Jah
Volitatud töötaja (mittekohustuslik väli)	Volitatud töötaja asutuse ametlik nimi. Kui volitatud töötajat ei ole, jäetakse väli tühjaks.	TEHIK	Jah
Volitatud töötaja registrikood (mittekohustuslik väli)	Volitatud organisatsiooni registrikood. Kui volitatud töötajat ei ole, jäetakse väli tühjaks.	70009770	Jah

4.1.9 Teenusdeklaratsiooni sisestamine

Teenusedeklaratsiooni detailsed andmed on kirjeldatud tabelis 9.

Teenusedeklaratsiooni esitamine

Teenusedeklaratsioon kirjeldab infosüsteemi pakutavat teenust, mille kasutamiseks on vajalik andmesubjekti nõusolek. Deklaratsiooni sisestatakse nii vajalik info infosüsteemi haldurile kui kirjeldatakse ka andmekoosseis, mida kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel.

Teenust pakkuv infosüsteem:

Vastutav töötaja (omanik)

Volitatud töötaja

Nõusolekuteenust kasutav alamsüsteem

Vastutava töötaja registrikood

Volitatud töötaja registrikood

Teenusedeklaratsiooni identifikaator

Infosüsteemide halduri poolt määratud teenusedeklaratsiooni masinloetav identifikaator.

Teenusedeklaratsiooni nimi

Inimloetav andmeteenuse nimi, mida kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel ning hilisemal haldamisel.

Teenuse tehniline kirjeldus

Teenuse ja selle osutamise tehniline kirjeldus. Kasutamiseks infosüsteemi haldurile.

Andmeid pakkuv x-tee teenus

X-tee pakutava andmeteenuse identifikaator.

Teenuse andmekoosseisu kirjeldus

Inimloetav kirjeldus teenuse poolt väljastatavast andmekoosseisust. Kuvatakse nõusoleku andmisel andmesubjektile.

Nõusoleku maksimaalne kehtivusaeg päeva

Teenusedeklaratsiooni kehtivusaja lõppkuupäev:

määramata

Nõusoleku allkirjastamine:

Nõusolek vajab allkirja

Vajab märgistamist, kui kolmas osapool kasutab kliendirakenduses nõusoleku andmist.

Nõusolek vajab loobumisel allkirja

Märgistada juhul, kui nõusoleku tagasivõtmine tuleb subjekti poolt allkirjastada.

Genereeri nõusoleku metaandmete JSON

Kui antud deklaratsiooni kasutatakse kolmanda osapoole juures nõusolekute andmiseks, siis JSON juurde mitte linnukest panna.

Nõusoleku pikendamine lubatud

Joonis 12. Teenusedeklaratsiooni jaoks sisestatav info.[20]

Tabel 9. Teenusedeklaratsiooni andmed ja nende kirjeldus.[20]

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Teenust pakkuv infosüsteem	Rippmenüü, mis sisaldab nõusolekuteenusesse lisatud infosüsteemide nimesid. TD esitamise vormis valitakse üks nendest valikutest - infosüsteem, mis pakub deklareeritavat teenust.	Tervise infosüsteem	Ei
Nõusolekuteenust kasutav alamsüsteem	Valitud infosüsteemile vastav alamsüsteem, mis hakkab pöörduma nõusolekuteenusesse. Parameeter, mille järgi kontrollitakse, et nõusolekuteenuse poole pöörduv x-tees autenditud Andmekogu alamsüsteem on õige osapool sellise päringu tegemiseks. (Väli täidetakse automaatselt teenust pakkuva infosüsteemi valimisel)	EE/GOV/70009770/digilugu	Ei
Vastutav töötaja (omanik)	Vastutava töötaja (omaniku) asutuse ametlik nimi (Väli täidetakse automaatselt teenust pakkuva infosüsteemi valimisel)	Sotsiaalministeerium	Ei
Vastutava töötaja registrikood	Vastutava töötaja (omaniku) asutuse registrikood. (Täidetakse automaatselt teenust pakkuva infosüsteemi valimisel)	70001952	Ei
Volitatud töötaja	Volitatud töötaja asutuse ametlik nimi (Täidetakse automaatselt teenust pakkuva infosüsteemi valimisel)	TEHIK	Ei
Volitatud töötaja registrikood	Volitatud organisatsiooni registrikood. (Täidetakse automaatselt teenust pakkuva infosüsteemi valimisel)	70009770	Ei
Teenusedeklaratsiooni identifikaator	Teenusedeklaratsiooni inimloetav unikaalne tunnus	hl7_immuniseerimisandmed	Ei
Teenusedeklaratsiooni nimi	Deklareeritava teenuse kaudu edastatava andmekoosseisu kokkuvõtlik lühike nimi (nähtav andmesubjektile nõusoleku andmekomplekti pealkirjana)	Immuniseerimisandmed	Jah
Teenuse tehniline kirjeldus	Teenuse tehniline kirjeldus. MVP skoobi raames - informatiivne väli sisemiseks kasutamiseks.	X-tee teenuse päring	Jah

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Kasutatav x-tee teenus	Deklareeritav teenus. MVP skoobi raames - informatiivne väli sisemiseks kasutamiseks.	EE/GOV/70009770/digitalu/Immuniseerimiste-Päring/v4	Ei
Teenuse andmekoosseisu kirjeldus	Teenuse inimloetav kirjeldus. Tagastatavad andmed, teenuse sisu jne. Kuvatakse nõusoleku andmisel andmesubjektile.	Immuniseerimistega seotud andmed: <ul style="list-style-type: none"> • haigus mille vastu immuniseeriti, • immuniseerimise kuupäev, • immuunpreparaat, <ul style="list-style-type: none"> • partii number, • manustatud annus, • mitmes annus, • järgmine immuniseerimine alates, • tervishoiuasutus, • immunpreparaadi ATC kood ja toimeaine(te) nimetus(ed). 	Jah
Nõusoleku maksimaalne kehtivusaeg	Mitu päeva maksimaalselt saab kehtida andmesubjekti nõusolek alates nõusoleku andmise hetkest. Selle põhjal arvutatakse nõusoleku kehtivusaja lõppkuupäev, mida näidetakse andmesubjektile nõusoleku andmisel.	60	Jah
Teenusedeklaratsiooni kehtivusaja lõppkuupäev	TD kehtivusaja lõppkuupäev võib olla määramata (siis TD kehtib kuni selle muudetakse kehtetuks manuaalselt) või konkreetne valitud kuupäev (kui TD kehtivusaeg lõppeb, siis ka seotud ED muutuvad kehtetuteks)	15.05.2022	Jah
Nõusolek vajab allkirja:	Kas nõusolek tuleb digitaalselt allkirjastada. Peale märke tegemist ja deklaratsiooni esitamist enam märget muuta ei saa. Kui valik on märgistatud, kuvatakse järgnevad valikud: <ul style="list-style-type: none"> • Nõusolek vajab loobumisel allkirja; • Genereeri nõusoleku metaandmetest JSON. 	Jah/ei	Ei

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Nõusolek vajab loobumisel allkirja	Kas nõusoleku loobumisel tuleb nõusolek digitaalselt allkirjastada. Peale märke tegemist ja deklaratsiooni esitamist enam märget muuta ei saa.	Jah/ei	Ei
Genereeri nõusoleku metaandmetest JSON	Kas nõusoleku allkirjastamisel genereeritakse nõusoleku metaandmetest JSON fail ja tõstetakse DigiDoc konteinerisse. Peale märke tegemist ja deklaratsiooni esitamist enam märget muuta ei saa.	Jah/ei	Ei
Nõusoleku pikendamine lubatud	Kas kinnitatud/allkirjastatud nõusolekute pikendamine on lubatud	Jah/ei	Jah
Deklaratsiooni esitamise kuupäev	TD loomise kuupäev. ED alati hakkab kehtima alates esitamise kuupäevast.	09.06.2023	Ei
Deklaratsiooni vormi täitis	Infosüsteemide haldur (tema nimi ja roll süsteemis), kes täitis TD esitamise vormi.	Mart Mets (Infosüsteemi haldur)	Ei
Viimati muudetud	Kuupäev, kuna TD andmed olid viimati muudetud	09.06.2023	Ei
Viimane muutja	Infosüsteemide haldur (tema nimi ja roll süsteemis), kes viimasena muutis TD andmed	Mart Mets (Administraator)	Ei
Staatust	TD olek. Võimalikud olekud: KEHTIV ja KEHTETU'.	kehtiv	Ainult kehtetuks

4.1.10 Eesmärgideklaratsiooni sisestamine

Eesmärgideklaratsioon (ED) kirjeldab andmesaajat (Klientrakendust) ja kaitstud andmeteenuse tarbimise eesmärki. Mõned eesmärgideklaratsiooni andmed kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel

Eesmärgideklaratsiooni esitamine

Eesmärgideklaratsioon kirjeldab andmesaajat ja andmeteenuse tarbimise eesmärki. Deklaratsiooni sisestatakse vajalikud andmed infosüsteemi haldurile ja kirjeldatakse andmete kasutamise eesmärki, mida kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel.

Andmete saaja nimi Registrikood

Nõusolekuteenust kasutatav alamsüsteem Andmete saaja pakutav teenus

Kasutatav teenusedeklaratsioon:

Vali teenust pakkuvat infosüsteemi

1.

Vali teenusedeklaratsiooni identifikaator

2.

Eesmärgideklaratsiooni identifikaator Eesmärgideklaratsiooni nimi

Andmete kasutamise eesmärki

Eesmärgideklaratsioon kirjeldab andmesaajat ja andmeteenuse tarbimise eesmärki. Deklaratsiooni sisestatakse vajalikud andmed infosüsteemi haldurile ja kirjeldatakse andmete kasutamise eesmärki, mida kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel.

Eesmärgideklaratsiooni kehtivusaeg ja lõppkuupäev:

Kehtivusaeg on sama, mis on teenusedeklaratsioonil:

NB! Eesmärgideklaratsiooni kehtivusaeg ei tohi ületada teenusedeklaratsiooni kehtivusaega.

Joonis 13. Eesmärgideklaratsiooni [20]

Eesmärgideklaratsiooni detailsed andmed on kirjeldatud tabelis 10.

Tabel 10. Eesmärgideklaratsiooni andmed ja nende kirjeldus.[20]

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Andmete saaja nimi	Klientrakenduse (ED deklareerija) ettevõtte/asutuse ametlik nimi	Health Startup OÜ	Ei
Andmete saaja registrikood	Klientrakenduse (ED deklareerija) ettevõtte/asutuse registrikood	12819685	Ei
Nõusolekuteenust kasutatav alamsüsteem	Kliendirakenduse alamsüsteem, mis hakkab pöörduma nõusolekuteenusesse. Parameeter, mille järgi kontrollitakse, et nõusolekuteenuse poole pöörduv x-tees autenditud Kliendirakenduse alamsüsteem on õige osapool sellise päringu tegemiseks. Rippmenüü sisaldab kõike alamsüsteeme x-tee kataloogist ja toetab autocomplete otsingut.	EE/COM/12819685/immu	Ei

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Andmete saaja pakutav teenus	Klientrakenduse või selle äriteenuse kaubanduslik nimi. Annab Andmesubjektile info, milline konkreetne äriteenus/infosüsteem hakkab kasutama tema isikuandmeid.	Immu	Ei
Kasutatav teenusedeklaratsioon	<p>Teenusedeklaratsioon (infosüsteemi nimi-TD identifikaator), millega deklareeritakse eesmärgi täitmiseks vajalikke andmeid pakkuvat kaitstud teenust.</p> <p>Teenusedeklaratsiooni (TD) valimine toimub kahe sammuga:</p> <p>1) Infosüsteemi (millega on seotud TD) valimine - rippmenüü, mis sisaldab "Infosüsteemide halduse" kaudu lisatud infosüsteemide nimed.</p> <p>2) TD identifikaatori valimine - rippmenüü, mis sisaldab eelmises sammus valitud infosüsteemiga seotud kehtivate teenusedeklaratsioonide identifikaatorid.</p> <p>Ühe ED-ga võib olla seotud ainult üks TD.</p>	Tervise Infosüsteem-hl7_immuniseerimisandmed	Ei
Eesmärgideklaratsiooni identifikaator	Eesmärgideklaratsiooni inimloetav uni-kaalne tunnus.	healthstartup_immuniseerimisa ndmed	Ei
Eesmärgideklaratsiooni nimi	Deklareeritava andmete kasutamise eesmärgi inimloetav lühike nimi.	Health Startup immuni-seerimisandmed	Jah

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Andmete kasutamise eesmärk	Andmesubjekti andmete kasutamise eesmärgi kirjeldus.	<p>Kui lubate Tervise infosüsteemil enda immuniseerimisandmed Health Startup OÜ-le edastada, võimaldab see teile pakuda vaktsineerimiste nõustamise ja meeldetuletuse teenust Immu.</p> <p>Health Startup OÜ kasutab Tervise infosüsteemist saadud immuniseerimisandmeid isikliku vaktsineerimisvajaduste hindamiseks ning koostab nende põhjal vajaliku vaktsineerimisplaani, ühendades kasutaja sisestatud andmed riiklikult kogutud immuniseerimisandmetega. Nii saab võimalikuks vaktsineerimissoovituste pakkumine isiku asukoha, reisiplaanide, tervisliku seisundi, prognoositava puugihooaja jm sisendinfo põhjal, arvestades alati isiku seniseid immuniseerimisi.</p> <p>Health Startup OÜ kasutab Tervise infosüsteemist pärit immuniseerimisandmeid ainult ülalkirjeldatud teenuse Immu pakkumiseks ning kustutab kõik isikuandmed kasutaja sellekohasel soovil.</p>	Jah
Eesmärgideklaratsiooni kehtivusaja lõppkuupäev	ED kehtivusaja lõppkuupäevaks määratakse kas või sama kuupäev, mis on TD kehtivusaja lõppkuupäev (võib olla ka "määramata"), või valitakse eraldi kuupäeva ED jaoks.	määramata	Ei
Deklaratsiooni esitamise kuupäev (määratakse automaatselt)	ED loomise kuupäev. ED alati hakkab kehtima alates esitamise kuupäevast.	09.06.2023	Ei

Välja nimi	Kirjeldus	Näidisväärtus	Saab muuta?
Deklaratsiooni vormi täitis (määratakse automaatselt)	Infosüsteemide haldur (tema nimi ja roll süsteemis), kes täitis ED esitamise vormi.	Mart Mets (Infosüsteemi haldur)	Ei
Viimati muudetud (määratakse automaatselt)	Kuupäev, kuna ED andmed olid viimati muudetud.	09.06.2023	Ei
Viimane muutja (määratakse automaatselt)	Infosüsteemi haldur (tema nimi ja roll süsteemis), kes viimasena muutis ED andmed.	Mart Mets (Infosüsteemi haldur)	Ei
Staatus	ED olek. Võimalikud olekud: KEHTIV ja KEHTETU (vt. jaotis 7.3.3.)	kehtiv	Ainult kehtetuks

5. Ärianalüüsi tulemused

Ärianalüüsi koostamise aluseks on võetud eelnev äriarhitektuur. Ärianalüüsi tulemusena sõnastatakse nõusolekuteenuse haldusliidese täiendavad ärinõuded ja ärireeglid. Lisaks kaardistatakse huvitatud osapooled.

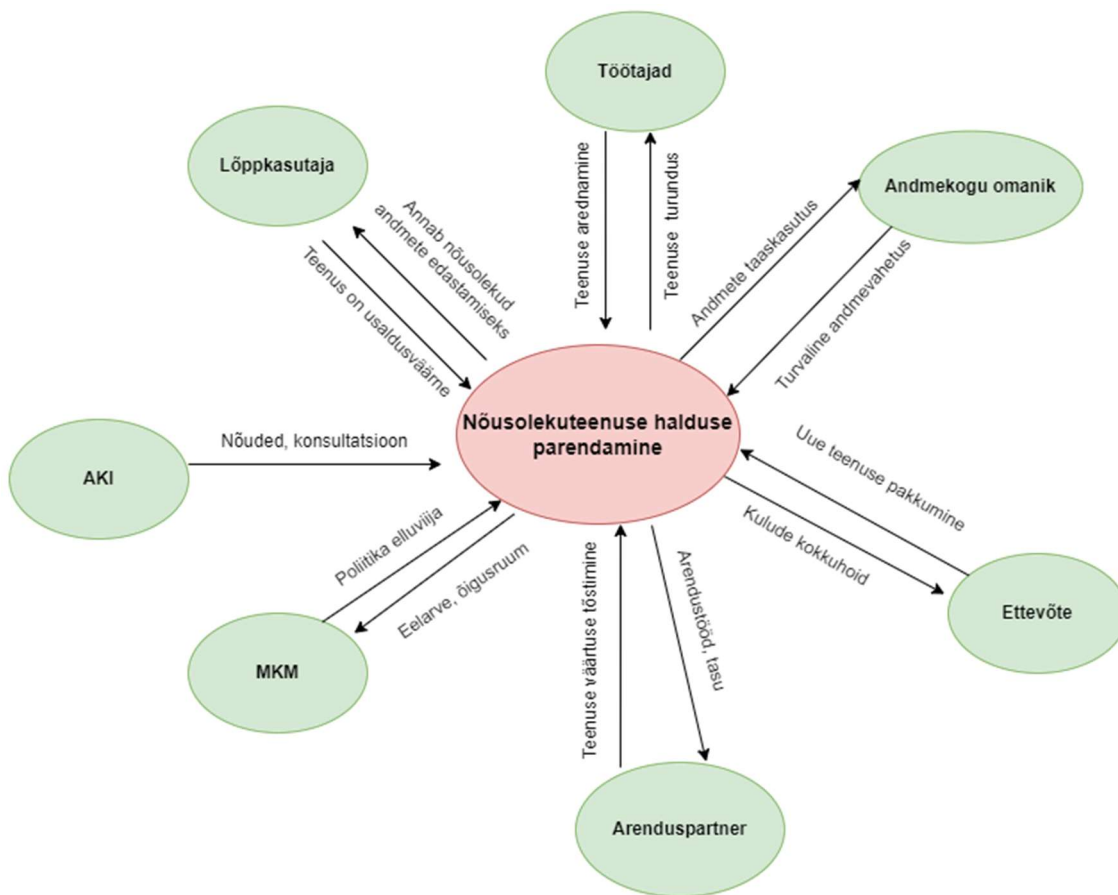
5.1 Huvitatud osapoolte kaarditus

Huvigrupi kaasamine, kelleks võivad olla isikud, rühmad või organisatsioonid, ning kellel on otsene või kaudne huvi või mõju teise organisatsiooni/teenuse tegevuse või projektiga seotud küsimustes. Huvipoolte kaasamine ja suhtlemine aitab mõista nende vajadusi ja ootusi, mis omakorda, saadud tagasiside põhjal, on kergem seada prioriteete ja vastu võtta otsuseid. [17]

Töö autor visualiseerib huvitatud osapooled tabeli ja diagrammi kujul.

Tabel 11. Huvitatud osapooled (autori koostatud).

Huvitatud osapool	Huvi kirjeldus
Lõppkasutaja	Lõppkasutaja on isik ehk subjekt, kes tarbib teenust lõppfaasis, kui see on juba valmis ja avalikkusele kättesaadav. Lõppkasutaja tarbib teenust isiklikuks otstarbeks.
Andmekogu omanik	Võib nimetada ka avaliku sektori esindajaks, kelle valduses on andmed, millest kolmas osapool on huvitatud. Tegemist on välise huvigrupiga, kellel on teenuse tarbimise osas oma roll.
Ettevõtte	Võib nimetada üldiselt erasektor ehk kolmas osapool, kes soovib pakuda teenust lõppkasutajale ning tema huvi on saada ärilist kasumit pakutava teenuse osas.
Arenduspartner	Arenduspartneri huvi on olla kaasatud teenuse arendusse, luua positiivset väärtust ning saada selle eest väärilist tasu.
Töötajad	Töötajad on kõik organisatsiooni nimekirjas olevad isikud, kelle huvi tagada kvaliteetset ja turvalist teenust.
MKM	Ministeerium, kelle huvi on teenuse arendamise käigus viia ellu poliitilisi eesmärged ning pakuda avalikkusele andmete läbipaistvust ja andmete taaskasutust, sh õigusruumi vastavuses hoidmine.
AKI	Teenuse pakkumine on seotud isikuandmetega ning andmete turvaline hoidmine ja teenuse kvaliteedi hoidmiseks on kaasatud Andmekaitse Inspeksioon konsultatsiooni andjana.

Joonis 14. Nõusolekuteenuse halduse parendamise huvigrupid (autori koostatud).

5.2 Ärinõuded

Ärinõude kaardistamine, lähtudes intervjuu tulemustest ning organisatsiooni äriliste eesmärkidest. Ärinõuded, nõuete kogumise viis on mõista väärtust, mida loome, kui nõue saab täiendatud. Eelkõige on kaardistatakse äri vajadusi. [13]

Tabel 12 Haldusliidese täienduse jaoks vajalikud ärinõuded (autori koostatud).

Tähis	Ärinõue
NT1	Peab toetama nõusolekuteenuse ärilisi ja strateegilisi eesmärke.
NT2	Peab looma väärtust avaliku teenuse kasutamiseks.

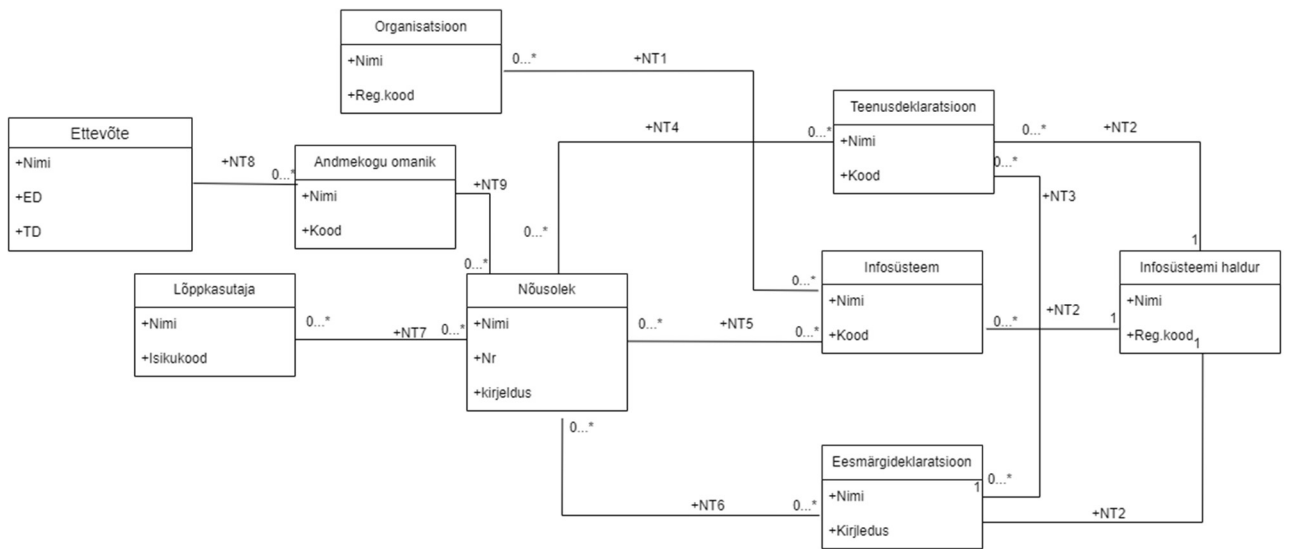
NT3	Peab olema lõppkasutajal mugav, lihtne, arusaadav ja meeldiv mitme nõusoleku andmise kogemus.
NT4	Peab võimaldada pakkuda paindlikku kasutajakogemust.
NT5	Peab võimaldama andmete edastus mitmest andmekogust korraga.
NT6	Peab võimaldama kasutajal näha andmekogu omanikuna seoseid teiste andmekogudega, näha terviklikku teenust.
NT7	Peab toimima isikuandmete kaitse üldmäärusega (GDPR) kooskõlas.
NT9	Peab võimaldama lõppkasutajatele selgesti jälgitav oma nõusolekute haldamisest.
NT10	Peab võimaldama andmekogu omanikul näha avatuid teenusdeklaratsioone.
NT11	Peab võimaldama nõusoleku andmist seadmest sõltumata.
NT12	Peab võimaldama genereerida mitu nõusolekut erinevatest andmekogudest.
NT13	Peab võimaldama kontrollida mitme nõusoleku kehtivust korraga.
NT14	Peab võimaldama andmete edastus mitmest andmekogust korraga.
NT15	Peab võimaldama mitme nõusoleku tagasivõtmist ühekaupa.

5.3 Kavandatavad ärireeglid ja äriinfo mudel

Antud alampeatükis on välja toodud soovitud seisundi põhilised ärireeglid koos vastavate tähistustega. Ärireeglite omavahelised seosed on visualiseeritud äriinfo mudelis, mis ei lõplik lahendus.

Tabel 13. Ärireeglid (Autori koostatud)

Ärireegli tähis	Ärireegli kirjeldus
NT1	Üks organisatsioon saab olla seotud üks kuni mitu infosüsteemi. Üks infosüsteem on seotud ühe või mitme organisatsiooniga.
NT2	Üks infosüsteemide haldur saab sisestada üks kuni mitu teenusdeklaratsiooni. Üks teenusdeklaratsioon saab olla seotud mitme eesmärgideklaratsiooniga, infosüsteemiga.
NT3	Üks infosüsteemide haldur saab sisestada üks kuni mitu eesmärgideklaratsiooni. Üks eesmärgideklaratsioon saab olla mitmel teenusdeklaratsioonil.
NT4	Üks nõusolek saab sisaldada mitu teenusdeklaratsiooni. Üks teenusdeklaratsioon, saab olla seotud mitme nõusolekuga.
NT5	Üks nõusolek saab sisaldada mitu infosüsteemi. Üks infosüsteem saab olla seotud mitme nõusolekuga.
NT6	Üks nõusolek saab sisaldada mitu eesmärgideklaratsiooni. Üks eesmärgideklaratsioon saab olla seotud mitme nõusolekuga.
NT7	Üks lõppkasutaja saab anda mitu nõusolekut korraga. Iga nõusolekut saab tagasi võtta üksi või korraga.
NT8	Ettevõtte saab pärida andmeid andmekogust üksikshaaval ja korraga.
NT9	Andmekogu omanik saab kontrollida nõusolekute kehtivust üksikshaaval ja korraga.
NT10	Nõusoleku staatiline tekst on muudetud vajadusi arvestades.

Joonis 14. Äriinfo mudel (autori koostatud).

6. Süsteemianalüüsi tulemused

Antud peatükk käsitleb nõusolekuteenuse haldusliidese kasutusmalle kasutusmallide diagrammil, olulisemad funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded. Töö autor pakub välja omapoolsed ekraanivaated.

6.1 Funktsionaalsed nõuded

Funktsionaalsed nõuded infosüsteemis on olulised mitmel tasandil, kuna need aitavad selgitada, milliseid funktsioone ja omadusi süsteem peaks pakkuma. [21]

Tabel 14. Funktsionaalsed nõuded (autori koostatud).

Nr	Funktsionaalsed nõuded
FN 1.	Haldusliides peab kuvama kasutajale kasutatavaid alamsüsteeme.
FN 2.	Haldusliides peab kuvama kasutajale infosüsteemide loetelu.
FN 3.	Haldusliides peab kuvama kasutajale andmekogude omanikke.
FN 4.	Haldusliidese administraator peab saama määrata kasutajatele erinevaid õigusi.
FN 5.	Haldusliidese kasutaja peab nägema mitme nõusolekuga seotuid deklaratsioone.
FN 6.	Haldusliidese kasutaja peab saama muuta mitme nõusolekuga seotud deklaratsioonid mitteaktiivseks.
FN 7.	Kolmas osapool peab suutma genereerida mitu nõusolekut korruga lõppkasutajale.
FN 8.	Süsteem peab suutma siduda mitu erinevat nõusolekut kokku üheks tervikuks.

6.2 Kasutusmallide mudel

Nõusolekuteenuse haldusliidese kasutusmallid ja seos ärinõuetega on kajastatud tabelis 15. Kasutusmallide diagrammi (joonis 16) juurde on lisatud erinevad rollid, mis on:

Lõppkasutaja – antud rolliga näeb lõppkasutaja temale suunatud nõusolekuid.

Andmekogu omanik – antud rolliga on andmekogu omanik edastab andmed teenuse pakkujale.

Teenusepakkuja – antud rolliga soovib teenuse pakkuja pärida andmeid andmekogu omaniku käest.

Haldusliidese haldur – antud rolliga saab sisestada infot vastavalt sõlmitud kokkuleppele teenuse pakkujaga.

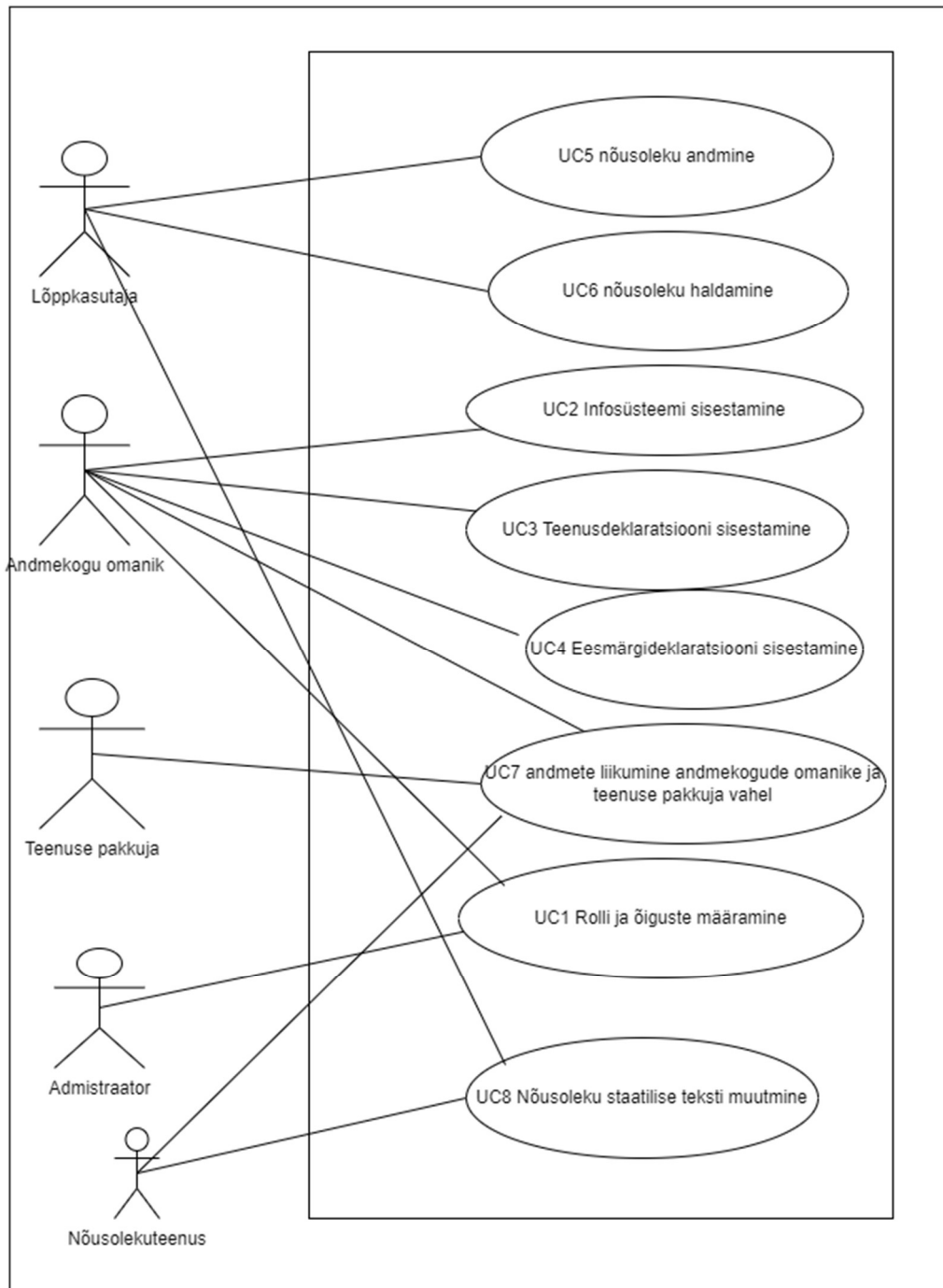
Haldusliidese administraator – antud rolliga kasutajal on haldusliideses kõik õigused.

Kasutusmallide koostamisel on aluseks võetud ärilised eesmärgid ning antud töö skoobis lahendatava probleemiga.

Tabel 15. Kasutusmallid ja seos ärinõuetega (autori koostatud).

ID	Kasutusmalli nimi	Seotud (äri)nõuded
UC1	Rolli ja õiguste määramine	NT1, NT2
UC2	Infosüsteemi sisestamine	NT1
UC3	Teenusdeklaratsiooni sisestamine	NT2
UC4	Eesmärgideklaratsiooni sisestamine	NT3
UC5	Lõppkasutaja nõusoleku andmine	NT7
UC6	Lõppkasutaja nõusolekute haldamine	NT7
UC7	Andmete liikumine andmekogude omanike ja teenuse pakkuja vahel	NT8
UC8	Nõusoleku staatilise teksti muutmine	NT10

Joonisel 16 on välja toodud nõusolekuteenusu haldusliidese kasutusmalli diagramm, mille abil saab hea ülevaate täiendavate funktsionaalsuste nõuetest ja lihtsustab arusaama, et kuidas kõnesolev haldusliides peab töötama.

Joonis 16. Kasutusmallide diagramm (autori koostatud).

Järgnevalt on kirjeldatud kasutusmallid.

Tabel 16. UC2 Infosüsteemi sisestamine (autori koostatud).

ID ja nimetus	UC2 Infosüsteemi sisestamine
Lühikirjeldus	Haldusliidese haldur on NT kasutajaliideses ja valib avalehelt infosüsteemid, lisa infosüsteem.
Peamised rollid	Haldusliidese haldur, haldusliidese administraator
Eeltingimused	Kasutajal on olemas õigus logida haldusliidesesse. Kasutaja IP aadress on whitelisted. Kasutaja on haldusliidese avalehel.
Järeltingimused	Kasutaja on sisestanud info infosüsteemi kohta.
Põhitöövoog	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja valib „Infosüsteemid“. 2. Kasutaja valib „Lisa infosüsteem“. 3. Kasutaja täidab väljad: a) Infosüsteemi nimi; b) nõusolekuteenust kasutatav alamsüsteem, c) Vastutav töötaja, Vastutav töötaja registrikood, d) Volitatud töötaja (kui on vaja), Volitatud töötaja registrikood (kui on vaja). 4. Kasutaja valib „Salvesta“. 5. Infosüsteem kontrollib sisestatud andmed.
Alternatiivne töövoog	<ul style="list-style-type: none"> - Nõusolekuteenuse kasutatav alamsüsteem annab veateate; - Vastutava töötaja ja volitatud töötaja registrikoodid annab veateate.
Kasutussagedus	Harva

Tabel 17. UC3 Teenusdeklaratsiooni sisestamine (autori koostatud).

ID ja nimetus	UC3 Teenusdeklaratsiooni sisestamine
Lühikirjeldus	Haldusliidese haldur on NT kasutajaliideses ja valib avalehelt teenusdeklaratsioonid, teenusdeklaratsiooni esitamine.
Peamised rollid	Haldusliidese haldur, haldusliidese administraator
Eeltingimused	Kasutaja on sisestanud teenust pakkuva infosüsteemi andmed.
Järeltingimused	Kasutaja on sisestanud info teenusdeklaratsiooni kohta.
Põhitöövoog	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja valib „Teenusdeklaratsioonid“. 2. Kasutaja valib „Teenusdeklaratsiooni esitamine“. 3. Kasutaja täidab väljad: a) unikaalne identifikaator sidumaks omavahel deklaratsioonid, b) Teenust pakkuv infosüsteem; c) nõusolekuteenust kasutatav alamsüsteem, tekib automaatselt kui on valitud teenust pakkuv infosüsteem d) Vastutav töötleja väljad täidetakse automaatselt pärast teenust pakkuva infosüsteemi valimist e) Vastutav töötleja registrikoodid täituvad automaatselt, kui on valitud teenust pakkuv infosüsteem f) Teenusdeklaratsiooni inimloetav unikaalne tunnus g) Teenusdeklaratsiooni nimi, selgitav tekst andmekoosseisu kohta, mida näeb lõppkasutaja h) Tehniline kirjeldus, mis ei ole kohustuslik ja on mõeldud informatiivseks i) teenust pakkuv x-tee teenused j) teenuse andmekoosseisu kirjeldus k) nõusoleku maksimaalne kehtivusaeg l) teenusdeklaratsiooni lõppkuupäev m) kas nõusolek vajab allkirja n) kas nõusolek vajab loobumisel allkirja o) kas nõusoleku pikendamine on lubatud.

	<p>4. Kasutaja valib „Esita teenusdeklaratsioon“.</p> <p>5. Infosüsteem kontrollib sisestatud andmed.</p>
Alternatiivne töövoog	<p>Kasutaja valib „Vaata“ teenusdeklaratsiooni.</p> <p>Kasutaja valib „Muuda kehtetuks“ teenusdeklaratsioon.</p> <p>Kasutaja valib „Klooni“ teenusdeklaratsioon.</p>
Kasutussagedus	Harva

Tabel 18. UC4 Eesmärgideklaratsiooni sisestamine (autori koostatud).

ID ja nimetus	UC4 Eesmärgideklaratsiooni sisestamine
Lühikirjeldus	Haldusliidese haldur on NT kasutajaliideses ja valib avalehelt eesmärgideklaratsioonid, eesmärgideklaratsiooni esitamine.
Peamised rollid	Haldusliidese haldur, haldusliidese administraator
Eeltingimused	Kasutaja on sisestanud teenust pakkuva infosüsteemi andmed ja teenusdeklaratsiooni.
Järeltingimused	Kasutaja on sisestanud info eesmärgideklaratsiooni kohta.
Põhitöövoog	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja valib „Eesmärgideklaratsioonid“. 2. Kasutaja valib „Eesmärgideklaratsiooni esitamine“. 3. Kasutaja täidab väljad: a) unikaalne identifikaator sidumaks omavahel deklaratsioonid b) Teenust pakkuv infosüsteem; c) nõusolekuteenust kasutatav alamsüsteem, tekib automaatselt kui on valitud teenust pakkuv infosüsteem d) Vastutav töötaja väljad täidetakse automaatselt pärast teenust pakkuva infosüsteemi valimist e) Vastutav töötaja

	<p>registrikoodid täituvad automaatselt, kui on valitud teenust pakkuv infosüsteem f) Teenusdeklaratsiooni inimloetav unikaalne tunnus g) Teenusdeklaratsiooni nimi, selgitav tekst andmekoosseisu kohta, mida näeb lõppkasutaja h) Tehniline kirjeldus, mis ei ole kohustuslik ja on mõeldud informatiivseks i) teenust pakkuv x-tee teenused j) teenuse andmekoosseisu kirjeldus k) nõusoleku maksimaalne kehtivusaeg l) teenusdeklaratsiooni lõppkuupäev m) kas nõusolek vajab allkirja n) kas nõusolek vajab loobumisel allkirja o) kas nõusoleku pikendamine on lubatud.</p> <p>4. Kasutaja valib „Esita eesmärgideklaratsioon“.</p> <p>5. Infosüsteem kontrollib sisestatud andmed.</p>
Alternatiivne töövoog	<p>Kasutaja valib „Vaata“ eesmärgideklaratsiooni.</p> <p>Kasutaja valib „Muuda kehtetuks“ eesmärgideklaratsioon.</p> <p>Kasutaja valib „Klooni“ eesmärgideklaratsioon.</p>
Kasutussagedus	Harva

Tabel 19. UC7 Andmete liikumine andmekogude omanike ja teenuse pakkuja vahel (autori koostatud).

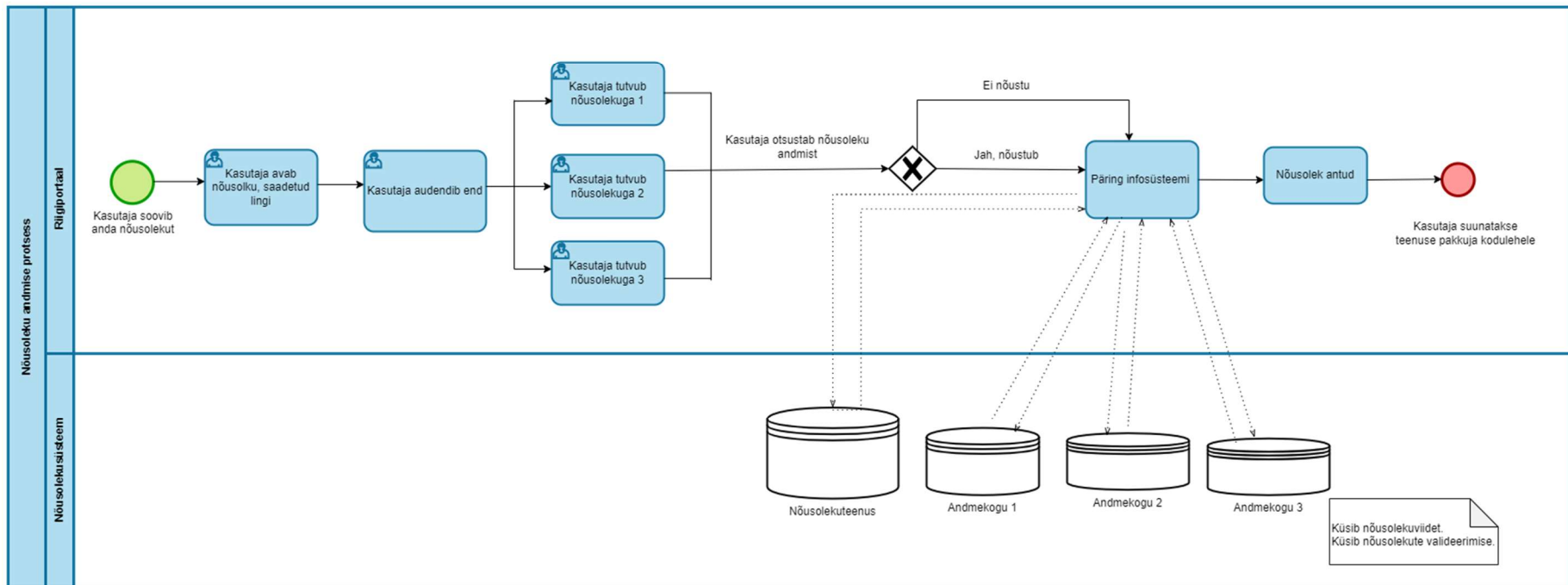
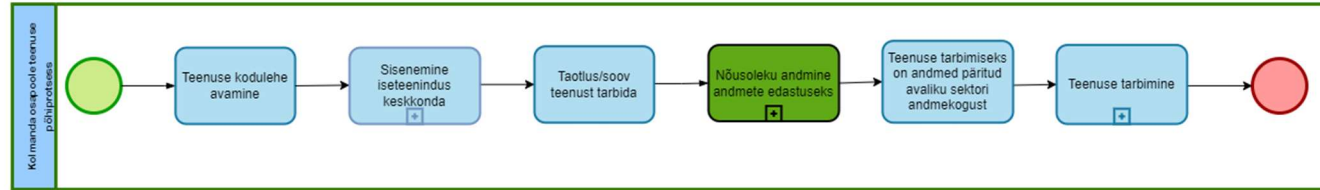
ID ja nimetus	UC7 Andmete liikumine andmekogude omanike ja teenuse pakkuja vahel
Lühikirjeldus	Pärast nõusoleku andmist ja nõusolekute kehtivuse kontrolli toimub andmete vahetus üle x-tee.
Peamised rollid	Andmekogu omanik ja teenuse pakkuja
Eeltingimused	Lõppkasutaja on andnud nõusoleku. Nõusoleku valideerimisel on nõusolek kehtiv.

Järeltingimused	Teenusepakkuja on saanud riiklikust andmekogust kokkulepitud andmed.
Põhitöövoog	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teenusepakkuja küsib lõppkasutajalt nõusolekut. 2. Teenusepakkuja küsib nõusolekuviidet. 3. Teenusepakkuja valideerib nõusoleku. 4. Teenusepakkuja esitab päringu andmekogu omaniku suunal andmete saamiseks. 5. Andmekogu omanik kontrollib nõusoleku kehtivust ja edastab andmed üle x-tee teenusepakkujale.
Alternatiivne töövoog	- -
Kasutussagedus	Tihti

6.3 Nõusoleku andmise protsessijoonis TO-BE

Töö autor pakub välja võimaliku nägemuse nõusoleku andmise protsessist pärast mudatuste tegemist. Joonisel 17 välja toodud protsess on illustratiivne näide teenuse kasutamisest ja nõusoleku andmisest.

Lõppkasutaja pöördub teenust pakkuva ettevõtte poole. Teenuse tarbimiseks on vajalik teada isikuandmeid, mis asuvad erinevates riiklikes andmekogudes. Lõppkasutajale esitletakse nõusolekud korraga, mille osas on tal võimalik otsustada, kas annab nõusoleku või mitte tema isikuandmete pärimiseks. Kui nõusolek on kinnitatud, siis selle põhjal saab süsteem sisendi, et kas võib andmeid andmekogust pärida või mitte.

Joonis 17. Nõusoleku andmine TO-BE protsess (autori koostatud).

6.4 Arhitektuur ja mikroteenused

Tulenevalt töö tulemist ei muutu nõusolekuteenuse arhitektuuriline joonis. Töös AS-IS välja toodud joonised 5. ja 6 puhul tuleb täiendada mikroteenustes olevaid andmebaaside tabeleid selliselt, et esitletav nõusolek lõppkasutajale seoks terviklikuks.

6.5 Disainivaated

Joonisel on kujutatud nõusolekud, mida esitletakse isikule, kui on autentinud end ja soovib anda nõusoleku teenusele, mis hõlmab mitut andmekogu. Isikule esitletakse vaikimisi üks avatud nõusolek. Kui sellega on tutvunud, märgib vastavalt „Ei luba“/“Luban“. All on järgmine nõusolek ootel, kui valid „avan detailid“, siis näeb järgmist nõusolekut ja andmete koosseisu. Kõik nõusolekud saab kinnitada korraga. Töö autori hinnangul väga head kasutajamugavus jäi saavutamata, kuna tingimused seadsid ette GDPR nõuded. (vt pt).

Ligipääsetavus

KEEL: EST
MINU ROLL: Jaan Tamm
Logi välja

Nõusolek isikuandmete edastamiseks

Mina, **Jaan Tamm**, luban **riigil** anda teenusepakkujale **MediKeep OÜ** minu poolt soovitud teenuse **Digitaalne vaktsiinipäevik** osutamiseks oma järgmised andmed:

Vaktsineerimisandmed Kehtiv: 22.02.2021 kuni 30.02.2021 Otsuse ootel Peidan detailid

ANDMETE KASUTAMISE EESMÄRK

Kui lubate Tervise Infosüsteemil edastada MediKeep OÜ-le oma immuniseerimisega seotud andmed, siis saab MediKeep OÜ pakkuda teile Digitaalse Vaktsiinipäeviku teenust.

MediKeep OÜ digitaalne vaktsiinipäevik sisaldab kõiki teiega Tervise Infosüsteemis seotud vaktsineerimisi, andmaks teile parema ülevaate tehtud vaktsiinidest ja võimaldades vaktsiinipäevikut pidada digitaalselt senise paberkanalil immuniseerimispassi asemel.

Vajadusel saate esitada visuaalselt oma immuniseerimistöendi mobiiltelefonis inim- või masinloetaval kujul läbi MediKeep OÜ loodud mobiilirakenduse töendamaks vaktsiini/de kehtivust.

ANDMETE KIRJELDUS

- haigus mille vastu immuniseeriti,
- immuniseerimise kuupäev,
- immuunpreparaat,
- partii number,
- manustatud annus,
- mitmes annus,
- järgmine immuniseerimine alates,
- tervishoiuasutus,
- immuunpreparaadi ATC kood ja toimeaine(te) nimetus(ed)

Ei luba Luban

Vaktsineerimisandmed Kehtiv: 22.02.2021 kuni 30.02.2021 Otsuse ootel Avan detailid

Olen teadlik järgnevast

- Kui olen oma andmed teenusepakkujale MediKeep OÜ andnud, siis vastutab nende eest edaspidi MediKeep OÜ.
- Riigiportaali lehel [eesti.ee/nõusolek](#) saan:
 - ✓ oma nõusolekutega tutvuda ning need vajadusel tagasi võtta
 - ✓ vaadata, kuidas minu andmeid kasutatakse
 - ✓ lugeda lähemalt, kuidas nõusolekuteenus toimib

Kinnitage oma valik ja teid suunatakse tagasi teenusepakkuja juurde:

Kinnitan

Joonis 18. Nõusoleku esitlemine lõppkasutaja vaatest.

RIIGI INFOSÜSTEEMI AMET

 Avalaht
Teenusedeklaratsioonid
Eesmärgideklaratsioonid
Infosüsteemid
Statistika

Teenusedeklaratsiooni esitamine

Unikaalne tunnus, kui nõusoleku andmine puudutab mitut infosüsteemi

Teenust pakkuv infosüsteem:	Vastutav töötleja (omanik)	Võltatud töötleja
Nõusolekuteenust kasutav alamsüsteem	Vastutava töötleja registrikood	Võltatud töötleja registrikood

Teenusedeklaratsiooni identifikaator

Infosüsteemide halduri poolt määratud teenusedeklaratsiooni masinloetav identifikaator.

Teenusedeklaratsiooni nimi

Inimloetav andmeteenususe nimi, mida kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel ning hiljemal haldamisel.

Teenuse tehniline kirjeldus

Teenuse ja selle osutamise tehniline kirjeldus. Kasutamiseks infosüsteemi haldurile.

Andmeid pakkuv x-tee teenus

X teel pakutava andmeteenususe identifikaator.

Teenuse andmekoosseisu kirjeldus

Inimloetav kirjeldus teenuse poolt väljastatavast andmekoosseisust. Kuvatakse nõusoleku andmisel andmesubjektile.

Nõusoleku maksimaalne kehtivusaeg

päeva

Teenusedeklaratsiooni kehtivusaja lõppkuupäev:

määramata

Nõusoleku allkirjastamine:

Nõusolek vajab allkirja
Vajab märkimist, kui kolmas osapool kasutab kliendirakenduses nõusoleku andmist

Nõusolek vajab loobumisel allkirja
Märgitada juhul, kui nõusoleku tagasivõtmise tuleb subjekti poolt allkirjastada.

Genereeri nõusoleku metaandmete JSON
Kui antud deklaratsiooni kasutatakse kolmanda osapooli juures nõusolekute andmiseks, siis JSON juurde mitte linnukest panna.

Nõusoleku pikendamine lubatud

Tagasi

Esita teenusedeklaratsioon

Joonis 19. Teenusedeklaratsiooni esitlemine.

Eesmärgideklaratsiooni esitamine

Unikaalne tunnus, kui nõusoleku andmine puudub mitut infosüsteemi

Andmete saaja nimi

Registrikood

Nõusolekuteenust kasutatav alamsüsteem

Andmete saaja pakutav teenus

Kasutatav teenusedeklaratsioon:

Vali teenust pakkuvat infosüsteemi

1.

Vali teenusedeklaratsiooni identifikaator

2.

Eesmärgideklaratsiooni identifikaator

Eesmärgideklaratsiooni nimi

Andmete kasutamise eesmärk

Eesmärgideklaratsioon kirjeldab andmesaajat ja andmete kasutamise eesmärki. Deklaratsiooni sisestamiseks vajalikud andmed infosüsteemi haldurile ja kirjeldatakse andmete kasutamise eesmärki, mida kuvatakse andmesubjektile nõusoleku andmisel.

Eesmärgideklaratsiooni kehtivusaeg lõppkuupäev:

Kehtivusaeg on sama, mis on teenusedeklaratsioonil:

NB! Eesmärgideklaratsiooni kehtivusaeg ei tohi ületada teenusedeklaratsiooni kehtivusaega.

Joonis 20. Eesmärgideklaratsiooni esitamine.

7. Kokkuvõte, järeldused ja ettepanekud

Magistritöö eesmärk oli läbi viia nõusolekuteenuse haldusliidese äri- ja süsteemianalüüs ning esitleda mitme nõusolekuga andmise visioon lõppkasutaja vaatest.

Töö käigus kirjeldas autor probleemvaldkonda ja teema aktuaalsust, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalasse kuuluvat RIA-t. Antud töös tutvustatakse nõusoleku andmise protsessi (AS-IS ja TO-BE), saab ülevaate selle kohta, et kuidas näeb välja hetkel olemasolev nõusolekuteenuse haldusliides.

Nõusolekuteenus on oma olemuselt ülesehitatud GDPR põhimõttel ning antud töös on välja toodud põhinõuded, mida nõusoleku andmisel tuleb arvestada. Nõuded on sellised, mis toob juurde keerukust disaini- ja kasutajamugavuses.

Autor püüdis leida sarnaseid e-lahendusi mujalt maailmas. Nõusolekuteenus ei ole hetkel laialdaselt kasutatav, kuid riigi strateegilistest eesmärkidest tulevalt sai läbi viidud poolstruktureeritud intervjuu huvitatud osapoollega, mis andis võimaluse koostada kasutajate vajadusi silmas pidades ärinõuded ning kasutusmallid.

Magistritöö jätkutööd toimiva lahenduseni jõudmiseks pakub autor välja ettepanekud täiendavateks tegevusteks:

- kooskõlastada nõusoleku andmise tekst ja nägemus andmekaitse spetsialistiga;
- koostöös arenduspartneriga kalkuleerida täiendava arenduse täpne maht ja maksumus;
- Kaaluda võimalus läbi viia nõusolekute andmise ja nõusolekuteenuse haldusliidese kasutatavuse testimine ning sh lahenduse lõplikul väljatöötamisel kaasata disainerit, et arvestada maksimaalselt kasutaja vajadustega ja kasutusmugavusega.

Kasutatud kirjandus

- [1] <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/inimkeskne-andmehaldus/nousolekuteenus>, [Kasutatud 10.09.2023].
- [2] Nõusolekuteenuse analüüs. 05.02.2021.
- [3] Vabariigi Valitsus, www.valitsus.ee, 08.11.2022. [Võrgumaterjal]. Available: <https://valitsus.ee/strateegia-eesi-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>. [Kasutatud juuli 2023].
- [4] Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, “www.mkm.ee”, 27.06.2023. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.mkm.ee/digiriik-ja-uhenduvus/digihiskonna-arengukava-2030>. [Kasutatud juuli 2023].
- [5] <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/inimkeskne-andmehaldus/nousolekuteenus> [Kasutatud 10.09.2023].
- [6] <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/andmevahetuse-platvormid/andmevahetuskiht-x-tee>, 10.09.2023
- [7] Riigi Infosüsteemi Amet, www.ria.ee, 25.11.2022. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.ria.ee/amet-uudised-ja-kontakt/amet-ja-juhtkond/ria-strateegia>. [Kasutatud juuli 2023].
- [8] <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/andmepohine-riigivalitsemine-ja-andmete-taaskasutus/riha-ja-rihake>, 10.09.2023
- [9] <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/andmepohine-riigivalitsemine-ja-andmete-taaskasutus/avaandmete-teabevarav>, [Kasutatud juuli 2023].
- [10] <https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/inimkeskne-andmehaldus/andmejalgija>, 10.09.2023
- [11] A. Harley, „Personas Make Users Memorable for Product Team Members,“ Nielsen Norman Group, 16. 02. 2015. Võrgumaterjal: <https://www.nngroup.com/articles/persona/>. [Kasutatud 31. 10. 2023]
- [12] MKM poolt läbiviidud turu-uuring novembris 2023 “Nõusolekuteenuse ja personaalse riigi teemasid hõlmava küsitlusuuringu”.
- [13] BABOK: A Guide to the Business Analyses Body of Knowledge. Version 3., Toronto: International Institute of Business Analyses , 2015
- [14] <https://www.eesti.ee/syndmusteenused/et/abiellumine>, [Kasutatud 31. 10. 2023].
- [15] Isikuandmete kaitse üldmäärus, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>, [Kasutatud 10.09.2023].
- [16] <https://www.aki.ee/et/eraelu-kaitse/kusimus-vastus>, [Kasutatud 10.09.2023].

- [17] The Open Group, „Value Streams,“ [Võrgumaterjal]. Available: https://pubs.opengroup.org/togaf-standard/business-architecture/valuestreams.html#_Toc95288327. [Kasutatud 12.09.2023].
- [18] International Institute of Business Analysis, BABOK a guide to the Business Analysis Body of Knowledge, version 3. Toronto: International Institute of Business Analysis, 2015
- [19] <https://github.com/e-gov/NT/blob/master/RIA%20n%C3%B5usolekuteenuse%20kasutamine%20ja%20liidestamine/RIA%20n%C3%B5usolekuteenuse%20kasutamine%20ja%20liidestamine.md>. [Kasutatud 31.120.2023]
- [20] <https://www.hosiaislouma.fi/blog/archimate-examples/>
- [21] I. Sommerville, Software Engineering, 10th edition. Essex: Pearson Education Limited, 2016.

1. Lisa 1– Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina, Piret Pärna

- 1 Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Äri- ja süsteemianalüüs nõusolekuteenuse haldusliidese võimekuse parendamiseks“, mille juhendaja on Priit Rospel
 - 1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
- 2 Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
- 3 Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

03.01.2024

1 Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingu tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtajaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. ja 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.

2. Lisa 2 – Teenusepakkuja meeskonna intervjuu küsimustik

1. Sündmusteenusega seotud eesmärgid tulenevad kust?
2. Kes on Sündmusteenuse kliendid? Tulevased kliendid?
3. Kirjeldage Sündmusteenuse kaasust, kus kaasatud on erinevad andmekogud.
4. Lõppkasutaja vaatest lähtudes, siis millised on teiepooldes ootused, et oleks pakutavat Sündmusteenust hea kasutada?
5. Kas Sündmusteenus kasutab praegu nõusolekuteenust?
6. Kas on võimalik pakkuda Sündmusteenust ka nõusolekuteenusega liidestamata, kas on alternatiive? Millised on tagajärjed, kui ei ole võimalik realiseerida täiendavaid Sündmusteenuseid?
7. Tulevikku silmas pidades, siis millised ST teenused on arenduses?
8. Lähtudes eelpool antud vastusest, siis kas on võimalik ja kes võiks olla tervikliku teenuse omanik, mida välja arendatakse? Küsimus on esitatud seetõttu, et teaksin, kas Nõusolekuteenuse haldusliidese kasutajate haldamises võiks/peaks tegema muudatust. Hetkel näeb NT haldusliideses iga andmekogu omanik enda teemaga seotuid asju. ST tulevikuvaatest lähtuvalt eeldatavasti nn kobarnõusolek eeldab näha terviklikku pilti.
9. Nõusolekuteenuses kasutamiseks on praegune kokkulepe, et nõusolekuga seotuid andmed sisestab haldusliidesesse iga andmekogu omanik ise. Sündmusteenuse vaatest saab ühes teenuses olema erinevad andmekogude omanikud. Kui palju ja kas olete huvitatud olla selles protsessis ja hallata ise infot nõusolekuteenuse haldusliideses? Küsimus puudutab halduskoormust, kasutajate õiguse muudatust.
10. Kui osapooli on palju, siis võib juhtuda, et vajalik info kaob infomüra kätte ära. Kas teil on nägemus, et kuidas võiks liidestumise protsessi tööd teha kiiremaks, mugavamaks, lihtsamaks eelkõige nõusolekuteenuse haldusliidese kasutamist.